Lauma

Láng Attila D.

Láng Attila D.

Lauma

2020

Szerzői magánkiadás

Anyanyelvi lektor

Baiba Rozenberga

Tüncinek
Hajninak
és Gabinak

1.

„Daugavgrīva egy nagy sziget a tenger és egy Buļļupe nevű folyócska között."* Valami efféle jár a fejemben kezdő mondatként, bár tudom, hogy ezt a mondatot majd ki fogom dobni, ez annyit sem ér, hogy leírjam. Vagy esetleg máshol majd föl lehet használni, írhatok éppen valami földrajzi ismertetőt, otthon az emberek nemhogy a városról nem tudnak semmit, azzal is hadilábon állnak, hogy az ország hol van. Azt még csak-csak tudják, hogy a balti államok hol vannak, de hogy melyik melyik, azt összekeverik.

De nem nagyon látom értelmét arról írni, hol van Rīga és hogy néz ki. Annyira kevés embert érdekelne, hogy a Doki meg se venné. Én meg nem a magam szórakozására írok, hanem pénzért.

Valahol itt tartottam a gondolatmenetben, amikor megláttam Laumát. Persze akkor még semmi jelentősége nem volt, hogy őt látom, egy volt a sok strandoló közül, annyiban keltette föl jobban a figyelmemet, hogy a fehér, egyrészes fürdőruhára tarka, rakott szoknyát vett, és szalmakalapot, piros szalaggal. Az a kalap évtizedekkel ezelőtt kiment a divatból, a dédapjáé lehetett, vagy persze vehette félórával ezelőtt, útközben valami kacatos boltban. Népes társasággal érkezett, pokrócokat terítettek a homokra, csomagokat raktak le, letelepedtek, sétálgattak, mindenki amit akart. Nézik a tengert, én meg őket. Vagyis hát mindenkit. Én hátrébb ülök, ahol már kezdődik a növényzet, néha csinálok egy-egy fotót a cikkhez, amit a telefonomon írok – egyébként sosem fejeztem be, sokkal később találtam meg a félbehagyott dolgaim között, és el ugyan nem dobtam, mert sose dobok ki egyetlen írást sem, de nem folytattam.

Úszni eszem ágában sincs. Nem szeretek a tengerben úszni, meg hát nem is ezért jöttem. A napsütéssel pedig semmi bajom, nem zavar, ha tűz rám a júniusi nap, nincs különösebben igényem, hogy a vízbe meneküljek előle. Hát csak ülök és firkálok, ami éppen eszembe jut.

* A lett ábécé kiejtése: az *ā, ē, ī* és *ū* hosszú, *č* = cs, *ģ* = gy, *ķ* = ty, *ļ* = lj, *ņ* = ny, *o* = ua, *s* = sz, *š* = s, *ž* = zs. Az *ai, au, ei, ie, o, ui* mindig egy szótag. A *v* betűt mássalhangzó előtt u-nak ejtik.

2.

Aznap már nem először állapította meg, hogy a fiúk mind hülyék. De most nagyobbakról, akiknek már, ahogy nagypapa szokta mondani, igazán benőhetett volna már a fejük lágya. Hát ezeknek nem nőtt be.

Már akkor tudta, hogy ezt nem kéne, amikor Estere magával hozta a hülye bátyját, az meg a két hülye haverját. De már nem tudott mit csinálni, a két hülye haver Guberņciemsben szállt föl a buszra, aztán azok hárman egymás vállát csapkodva gratuláltak egymásnak, bár hogy mihez, azt nem lehetett tudni, és Didzis meghívta őket ki a partra, azok meg persze jöttek. Mit tehetett volna? Szálljon le és buszozzon vissza a városba?

A buszon még valahogy fékezték magukat, de aztán amikor kigyalogoltak a partra, az a hosszú út a buszmegállótól a strandig legalább egy kilométer, és éppen senki nem járt arra, hát elkezdték, amit ők valószínűleg poénkodásnak tartanak. Egyszer megkérdezte anyát, vajon miért őrülnek meg a fiúk, ha lányt látnak, de anya csak sóhajtott és azt mondta, ezt senki se tudja, a legkevésbé ők maguk. Most a fejükbe vették, hogy Sabīnének tetszik Aldis, aki majd dobja a csaját Sabīne miatt. Aldis legalább tizenhat, de inkább tizenhét, és nagyon nem lenne Sabīnéhez való, főleg nem arra, amiről ők röhögcséltek végig az úton, aztán Estere rászólt a bátyjára, hogy állítsa le a haverjait, különben otthon számolnak ezért. Akkor egy darabig ezen röhögtek, hogy hűha, van ám szigor, meg papucs alatt vagy, öregem, meg ilyeneket, de átmenetileg takarékra tették magukat.

A tengerpart ugyanolyan volt, mint mindig. Neki nem jelentett valami sokat. Fehér homok, kék víz. Nagy dolog. Ő inkább a lányok kedvéért jött ki, meg hát mi mást csinálna egész nap a városban, ott kószáljon az utcán? Sok mindent itt se csinálhat, legfeljebb dumálhat a lányokkal. Úszni semmiképp se mehet. Nem tud.

3.

Persze egy romantikus regényben úgy lett volna, hogy kimentem Laumát a vízből, esetleg nem is a fulladástól mentem meg, hanem egyenesen a cápától. De hát nem így történt. Nem őt mentettem ki, hanem az egyik fiút. Ami pedig a cápát illeti, nem tudom, élnek-e a Rīgai-öbölben, akkor és ott nem volt egy sem.

Sétáltam egyet a parton, elmentem valameddig, aztán vissza, csináltam néhány képet a strandolókról, bár már sejtettem, hogy ebből a kis színesből nem lesz semmi. Mit írjon az ember strandolókról? Találjak ki róluk történeteket? Amikor a Doki kitalálta, hogy menjek ki a tengerpartra, akkor kellett volna visszakérdezni: minek? Ezzel az erővel a szomszéd szigetre is mehettem volna, Mīlestības saliņára, amin nincs más, csak fák, bokrok, mocsárszerű, falatnyi földdarabka, teljesen lakatlan, egy csomó ilyen terület van a fővárosban – no de írni csak emberekről lehet. Ezek itt a strandon az én szemszögemből akár fényképen is lehetnének, legfeljebb mozognak ugyan, de nem tesznek olyat, amiből történet lenne. Hír pedig pláne nem.

Már a város felé vezető gyalogút irányába fordultam, amikor egy csoport határozottan nem úgy kezdett viselkedni, mint a fényképek. Először csak kiabáltak, aztán sikítottak is. Ahogy odafordultam, megláttam Laumát, ő is kiabált, és mind a tenger felé fordultak, a vizet bámulták. Meg is láttam a fiú fejét a vízben, kapálózott, látszott, hogy görcsöt kapott a lába. A gyerekek kiabálását alig értettem, más felnőttet nem láttam a környéken, hát ledobáltam a felsőruhámat és berohantam a vízbe. Jó úszó vagyok, bár a tenger tényleg nem a kedvencem, de azért egy kissrácot még csak kihúzok. Senki más nem volt a közelben, csak ezek a gyerekek.

Ki is húztam. A parti fövenyen elengedtem, bicegett pár lépést, aztán leült, hogy kimasszírozza a lábát.

– Paldies – zihálta. Bólintok, nincs mit, és indulok vissza a ruháimhoz. A hátam mögött a gyerekek körülsereglik a fiút és nyolc-tíz szólamban veszekednek vele, semmi kedvem nincs hozzá, hogy megfejtsem a beszédjüket. Felöltözök és indulok a város felé, de akkor utolér Lauma, futva, a szalmakalap nélkül.

– Uram! Uram… várjon!

4.

A férfi megállt, visszanézett. Átlagos külsejű volt, középtermetű, és valahogy volt benne valami ismerős. Mintha már találkoztak volna. Jóképű pasi.

– Én… csak meg akartam köszönni – lihegte.

– Lūdzu – volt a válasz. Kérem.

– Jūs esat varonis. Maga egy hős – bökte ki önmaga számára is váratlanul.

A férfi elmosolyodott.

– Én hős? Ugyan. Én ott voltam, hát kimentettem. Ha más ott van, kimenti más is. Más nem volt ott.

Kicsit zavartan hallgatta a furcsa beszédet, de nem töprengett rajta.

– Mert hülyék – tört ki belőle. – Versenyt akartak úszni végig a part mentén a torokig, és aki nyer, az viheti…

A férfi tiltakozóan fölemelte a kezét.

– Pagaidi, pagaidi! Várj, várj! Bocsánat, de nekem a lett nyelv nem anyanyelvem. Ha ilyen gyorsan elmondod, nem megértek semmit. Lassabban, kérem!

– Piedodiet… bocsánat… – mondta zavartan. – Szóval… a fiúk versenyt akartak úszni a part mentén a torokig, és aki nyer, az viheti vacsorázni Sabīnét.

– Daugava torok itt több kilométer, és óriási hajók mennek ott, nem szabad úszni, megmondod nekik.

– Nem… a Lielupe torkolatáig – intett jobb felé.

– Az még sok több kilométer. És a lányok nem azzal vacsorázni mennek, aki hősösen… hősiesen úszik, hanem akivel akarnak.

Érdekes volt a beszéde. A kiejtésén nem érződött, hogy külföldi, de sok hibát csinált a nyelvtanban. Néha nehezen jutottak eszébe a szavak, és *varonīgi* helyett először azt mondta, *varonaini,* aztán javította ki. De amúgy lehetett érteni mindent.

Bólintott.

– Szerintem is, de… – Rántott egyet a vállán. – Semmi kedvem visszamenni. Elkísérhetem?

– Lūdzu. De veszítetted kalapodat.

A hajához kapott és elnevette magát.

– Azt hiszem, lefújta a szél, de nem baj. Vásári vacak… most vettem pár centért.

5.

Elindulunk a dűnék között.

– Turista? – érdeklődik.

– Nem, újságíró vagyok.

– Bizonyára régóta van itt.

– Három napja.

– Nahát, pedig milyen jól beszéli a nyelvünket.

– Ó, azt már régebben tanultam. Valaha sokat jártam itt, aztán egy ideig nem. Sokat felejtettem is… de apránként visszajön.

– Honnan jött?

– No Ungārijas – felelem. A szemem sarkából rápillantok, látom a gondterheltséget az arcán. Próbál visszaemlékezni, hol lehet az.

– Közép-Európában van. Ukrajnával határos.

Felderül az arca. – Ó, akkor már tudom. Köszönöm.

Szerintem nem tudja, bár azt itt jól tudják, hol van Ukrajna, de hát nagy ország, sokfelé vannak határai. Végül is persze mindegy, hogy egy lett kislány hová helyezi Magyarországot a Lengyelországtól a Krím-félszigetig terjedő ukrán határ mentén.

Közben elérjük az erdőt, itt az út már kibukkan a homok alól és szilárd burkolata van. Itt állítottam le a kocsit a fák alatt, arrafelé tartok.

– Mondja… nem vinne be a városba?

Megállok, már kezemben a kulccsal, ránézek. Tulajdonképpen most nézem meg először. Hosszú szőkésbarna haja van, kék szeme, ezrével mászkálnak ilyenek errefelé. Bár a szeme kéksége nem mindennapi. Világoskék, de valami mélykék hatást kelt. Kerek, kissé hosszúkás arca van, puha, gyermekies vonásai – tizenkét évesnek tippelem –, balról a szája sarka alatt egy kis ferde vonás, lefelé tart és hátrafelé, alig lehet észrevenni. Kis kerek orra van, kicsit fölkunkorodik a hegye. Az álla kicsit szögletes, mégis kerek.

Már akkor rájöhettem volna. A válasz ott volt az orrom előtt. De még a kérdést sem vettem észre.

– Nem mondták még neked, hogy ne ülj be idegenek autójába?

6.

A férfi ránézett, furcsa, kutató tekintettel, alaposan szemügyre vette. Talán mert újságíró.

– Nem mondtak még neked, hogy nem beleülj idegenek autójában?

Gyorsan komolyra igazította az arcát. Nem illik mosolyogni a tévedésein.

– De… mondták.

Hirtelen ötlettel kezet nyújtott.

– Lauma vagyok.

A férfi nevetett és megszorította a kezét. Kemény, meleg kézfogása volt.

– Jurģis. Úgy gondolsz, hogy most már nem vagyunk idegenek és megvihetlek?

– Miért ne?

Jurģis odalépett a kocsihoz és leült a motorháztetőre.

– Hát nézd. Beszélünk komolyan, jó? Ha én téged meg akarlak rabolni, hiába tudsz a keresztnevemet. A rendőrség nem tudja. Téged nem tudnak kérdezni, mert rabolva vagy. Akkor?

– Értem.

– Miért akarsz én beviszek téged a városba?

– Unom a tengerpartot. Félóra elég is volt belőle. Csak a lányok kedvéért jöttem, ők meg elvannak a vízben.

– Értem…

– Várjon csak.

Elővette a telefonját és írt egy üzenetet Sabīnének. *Bemegyek a városba, annak az embernek a kocsijával, aki kimentette Aldist. Jurģisnak hívják, a kocsi rendszáma DMC16*. Megmutatta a férfinak.

– Okos. De akkor az egész nevemet írd ott. Halāss. H, A, L, Ā, S, S.

Míg beszálltak, hozzátette:

– Persze bérelt kocsi, én jöttem repülővel. De bérelő cégnél fényképeztek papírjaimat, felírták a címemet, a rīgait meg az otthonit is. Meg persze a lapom nevét. Ők fizetnek az autót. Rendszám után tudnak engem kitalálni. Hol… hova akarsz menni a városban?

Megvonta a vállát.

– Igazából mindegy. A belvárosban lakom, ha ott bárhol letesz, az már csuda klassz lesz.

– Mi lesz?

– Ööö… nagyon jó.

– Á, értem. Csuda klassz… csuda klassz…

Többször is elismételte. Nyelvet tanul, mosolygott Lauma magában.

7.

– Leengedhetem az ablakot?

– Csak nyugodtan – felelem –, érezd otthon magad.

– Magyarországon milyen nyelven beszélnek?

– Hát leginkább magyarul.

– Mondjon valamit magyarul.

– *Szép ez a város* – mondom, bár a pillanat nemigen kedvez ennek a megállapításnak. A Parādes ielán haladunk, a daugavgrīvai lakótelep négyemeletes házai között. Ez a környék se nem szép, se nem csúnya, egy a töméntelen lakótelep közül, csak az utcanévtáblákban különbözik akármelyik újpesti lakóteleptől.

– Ez mit jelent?

– Šī pilsēta ir skaista.

– Ez? – nevetett. – Ez szép?

– Nem ez a legszebb része. A lettországi lakótelepekben mindig van valami szovjet jelleg. De ilyenek nálunk is bőven vannak.
– Mi az a szovjet jelleg?
– Gondolom, tanultál a Szovjetunióról.
Itt úgy mondják: Padomju Savienība, „tanácsok egyesülése".
– Persze – elhúzza a száját, hülye vagyok, melyik gyerek szeret a szünidő közepén tananyagról hallani?
– No mindegy, szóval azokban az időkben sok ilyen lakótelepet építettek. Mind egyforma. Már eleve se voltak szépek, azóta pedig csak romlottak, mert nem sokat költenek rájuk.
Magunk elé engedek egy kamiont és befordulok a Flotes ielára. Balra már csak a daugavgrīvai kereskedelmi kikötő, aztán a tenger – jobbra a város.
– Unalmas ez a környék – mondja Lauma. – A tenger pont olyan, mint a folyó, egy nagy kék víz, csak nincs rajta híd meg házak a túloldalán.
Jót mosolygok, ahogy ezt mondja.
– És nincs mit csinálni. Ülhetek a homokon vagy sétálhatok a homokon. Bámulhatom a vizet.
– Úszni is lehet benne.
– Nem is tudok úszni.
Erre nincs mit mondani. Elérjük a Buļļupe hídját és átmegyünk Bolderājába. Valaha ez is sziget volt, mostanra félsziget lett belőle. Kis házak mellett haladunk, nagy részük fából van és vénséges vén.

8.

Az út nagy részét úgy tettük meg – végig a beláthatatlanul hosszú, unalmas Daugavgrīvas šosején, ami átvezetett Bolderājából Spilvébe, egy félszigeten épült kertvárosba, ahol az útról alig láttunk házat –, hogy nem tudtunk beszélgetni, mert fölhívott a Doki. Folyton hívogat. Egy kulturális rendezvényről értesített, holnap kezdődik, de ő csak most szerzett róla tudomást, el kellene mennem, tudósítanom róla. Megbeszéltük a részleteket; nincs messze, Valmierában, kétórás út. Lettországban is vannak jókora távolságok, de Rīga eléggé központi helyen fekszik.
Amikor leteszem, már bent vagyunk Āgenskalnson, látszik balra a Saules akmens (azt jelenti, hogy a Nap köve, de amúgy egy felhőkarcoló, bank van benne) és előttünk a két hengeres ikertorony. Ezek uralják az innenső part látképét, meg a Nemzeti könyvtár.
– Érdekesen hangzik – mondja Lauma.

Persze ki volt hangosítva a telefon, mindkettőnket hallotta.
Bólintok.
– Igen, mások is mondták.
– Nekem tetszik.
– Nekem is a lett – viszonzom a bókot.
Nevetünk, átmegyünk a híd alatt és az ikertornyok tövében jobbra fordulok a feljáróhoz. A Vanšu tilts* másik végén ott vár az óváros.

9.

– A maga városát hogy hívják? – kérdezte Lauma.
– Budapešta. Az a főváros.
– Akkor biztos nagyváros az is.
– Nagy, majdnem annyi lakosa van, mint egész Lettországnak.
– Nahát. És szép?
– Én szeretem. De Rīgát is. Vagyis igazán az óvárost legjobban.
– Én is. Ott is lakom…
Elhallgatott, mert Jurģis figyelmeztetően fölemelte a kezét a kormányról. Egy pillanatra azt hitte, túl gyorsan beszélt.
– Várj, kérem. Óvatos gyerek nem kimondja idegen embernek, hol lakik. Ezért nem viszek haza téged, az óváros kicsi, valahol kiülsz a kocsiból, de nem mondasz, hol laksz. Gyorsan hazaérsz akárhol. Jó?
– Igen… persze.
Akkor már a hídfőnél voltak, megtorlódott a forgalom, várni kellett. Laumának az járt a fejében, hogy ez az ember kicsit talán túl óvatos. Miért lehetne az baj, ha megtudja, hogy ő hol lakik? De rendben, majd kerülő úton megy el Mancsért, és Jurģis akkor se tudja követni, ha akarja. Aztán az jutott eszébe, hogy akkor ő se fogja tudni, hol lakik Jurģis.
– Akkor én se tudhatom, hogy maga hol lakik?
Jurģis elmosolyodott és befordult a Vár térre.
– De, ha akarod. Nem titok. A Konventudvarban. De miért?
Lauma vállat vont.
– Csak.

* Kábelhíd

10.

Beállok az Irodalmi és Zenei Múzeum elé, itt van találkozóm az interjúalanyommal. Persze csak két óra múlva, de inkább sétálok két órát az óvárosban, mint tíz percet az üres, érdektelen tengerparton. A daugavgrīvai tengerpart nem a Baywatch, ahol ötpercenként történik valami szenzációs. Bár ha így lenne, nekem az se lenne különösebben érdekes. Engem az emberek érdekelnek, nem a homokdűnék, és egy kulturális folyóiratnak írok, nem búvárok vagy horgászok lapjának. A Doki teljesen lökött volt, amikor odaküldött.

Lauma kicsit bajlódik a biztonsági öv csatjával, odanyúlok, segítek neki. Egy pillanatra összeér a kezünk. Rám mosolyog, megköszöni, kiszáll. Én is.

– Nekem itt van dolgom – intek a múzeum felé.

– De nem most – feleli, hátrasimítva a haját az arcából. Nem kérdezi, állítja.

– Nem, nem most. De ha ráér az, akihez jöttem, akkor megcsinálom vele az interjút.

– És ha nem ér rá?

– Akkor sétálok egyet.

Egy pillanatra lehajtja a fejét, csak éppen hogy, elgondolkodik. Kezd nem tetszeni a helyzet. Nem mintha zavarna a társasága – de igen, zavar. Azaz persze nem a társasága. Az életkora. Az életkora és a tekintete.

– Re… nézd… – mondom, és egy pillanatnyi szünetet tartok, hogy átgondolhassam, amit mondani akarok. Sok volt ez a tizenkét év, távol innen, sokat felejtettem, keresgélnem kell a szavakat. – Én nem sétálhatok veled az utcán. Vagyis sehol. Én felnőtt vagyok, te gyerek. Nem is ismerjük egymást, és nem csinálhatunk semmi olyat, ami olyan, mintha randiznánk. Az apád lehetnék. Sajnálom, ha durva voltam, de nem tudom szebben mondani.

Bólint. Aztán még egyszer, határozottabban.

– Köszönöm, hogy elhozott… viszontlátásra – mondja halkan, megfordul és elindul, át a téren.

Nézek utána. Most megbántottam. Nem akart semmi rosszat, csak még gyerek és nem tudja, hogy milyen világban élünk, az embert csak meglátják kettesben egy gyerekkel, és máris jönnek a gyanúsítások. Az emberek piszkos fantáziája nem ismer gátlást, és ő járna rosszabbul, én elmegyek innen, de ő itt marad.

– Na?! – harsan föl egy mély hang a hátam mögött. – Gyökeret engedtél?

Magyarul beszél, de akkor is megismerném ezt a hangot, ha kínaiul mondaná.

– A francba, Austris, a frászt hozod az emberre!

Nem csoda, hogy összefutottunk. Itt dolgozik, az interjút is ő szervezte.

– Nagyon elgondolkodtál. Valami lány megy ott, azt bámulod?

– Nem, tényleg elgondolkodtam. A gyökeret viszont eresztik, nem engedik.

Austrist mindig ki kell javítani, ha valamit hibásan mond magyarul.

– Hát a kislánnyal mi van? – Egy pillanatra azt hiszem, Laumára gondol, aki még látszik a parkban, aztán rájövök, hogy nem.

– Semmi.

– Ejnye, ejnye, galambocskám – mondja oroszul –, nem lesz ez így jó. Ha te gyáva vagy megkeresni, legalább a nevét áruld el, és megkeresem én.

– Beszéljünk lettül, jó? – mondom lettül. – Gyakorolnom kell, rengeteget felejtettem. Most is beszélgettem valakivel, és…

– *Ne tereld el a szót!* – dörren rám magyarul, mint egy mesebeli óriás. Két méter magas, csupa izom, nagy vörös szakálla van, és basszust énekel egy kórusban.

11.

Csak ment előre, hátra se nézett, hogy nem követi-e Jurģis, és eszébe se jutott semmilyen trükköt csinálni, hogy ne követhesse. Úgyse fogja. Jurģis rendes ember, nem settenkedik senki után, ezt egyből látta rajta. Csak hát éppen ezért… jó lenne még találkozni vele.

Végig a Pils ielán ez járt a fejében. Sabīnének szólni fog, el ne járjon a szája, hogy őt egy idegen pasas hozta be a városba, a lányok se tudjanak róla, de anya fülébe aztán végképp ne jusson, mert megeszi. Pedig Jurģis rendes ember. Ő tudja. Egyből látta rajta. Egyből…

A Dóm téren megint rengeteg volt a turista, rájuk se hederített, átvágott a téren és ment tovább a Šķūņu ielán. A Laimába most be sem nézett, Cija még nem jött vissza a szabadságáról, csak továbbment és befordult a Reformáció terére. Biztos, hogy itt találja Mancsot.

A parkban már kész volt a színpad, de ugyanúgy nyüzsögtek a farmeres, szakállas fazonok, mint tegnap, kábeldobokat cipeltek, hangfalakat állítottak föl. Az indiai étterem előtti lépcsőn pedig ott ült Mancs és lelkesen bámulta őket.

– Szia, Mancs! – szólt föl Lauma.

– Vau-vau! – felelte Mancs, leszaladt a lépcsőn, ő pedig megsimogatta a fejét. Ezt soha nem hagyta ki.

– Nem unod ezt nézni? Még egy álló nap, mire a koncert is elkezdődik.

– Dehogyis! Ez legalább olyan érdekes. Mi van, máris megjöttél a partról? Nem volt ott a tenger?

– Jaj, menj már. Dehogynem volt ott. Csak untam. Hullámok, hullámok, homok, homok, homok. És ott voltak a fiúk, hülyébbek voltak, mint valaha. Inkább visszajöttem.
– Melyik fiú volt hülye?
– Mindegyik, Mancsocska, mindegyik!

12.

Anyának nem szólt erről a találkozásról. Végeredményben mit is mondhatott volna? Egy kedves ember behozta a partról a városba, beszélgettek egy kicsit, ennyi történt. Vacsoránál anya megkérdezte, hogy mit csinált aznap, ő pedig elmondta.
– Kimentünk a lányokkal a partra, de azok a hülye fiúk is jöttek. Versenyt úsztak és az az őrült Didzis majdnem belefulladt.
Anya megcsóválta a fejét.
– No, ne ess túlzásokba.
– Túlzásokba?! Úgy mentette ki egy férfi! Ha egy kicsit később ér oda, mentőt is hívhatunk!
Anya megdöbbent.
– Jézusom. Te komolyan beszélsz.
– Persze hogy komolyan – felelte, és inkább Didzisről beszélt, nem a férfiről, aki kimentette. – A fiúk mind hülyék. Anya, hány évesnek kell lenni, hogy az ember egy férfival járhasson?
Anya mosolygott.
– Nem életkor kérdése, te is jártál Līvisszel.
– Līvis egy kisfiú. Én férfit kérdeztem. Azt tudom, hogy most még nem járhatok egy igazi felnőtt férfival, de mikor lehet? Mert a kisfiúkat szeretném kihagyni. Didzis már tizenöt, de olyan hülye, mint a tengerparti homok. Mondjuk egy negyvenévessel inkább járnék… majd valamikor – tette hozzá sietve.
Anya nevetett.
– Hé, és ki mondta, hogy a negyvenéveseknek benőtt már a feje lágya?
– Nem nőtt be?
– Hát nem mindegyiknek. Majd meglátod – sóhajtott, és fölvette a telefont. – Čau, Imant!
– Szia, Ausma, bocs, hogy zavarlak, de Terēzét el kell küldenem holnap Kuldīgába. Át tudnád venni a munkáját kettő után?
– Persze, semmi gond.
– Köszi szépen. Akkor holnap. Szia!

– Szia! Hát hogy a kérdésedre válaszoljak, természetesen tizennyolc éves korod után azzal jársz, akivel akarsz. De azért örülnék, ha a negyvenévesekkel várnál mondjuk… harmincéves korodig.

– Akkor addig nem lehet pasim? – nézett föl Lauma olyan rémülten, hogy anya elnevette magát.

– Jaj, dehogynem, kicsim. De tizennyolc évesen nem egykönnyen értenétek meg egymást egy negyvenévessel. Több mint kétszer annyi idős lenne, mint te. Gondolj bele, én is negyven vagyok, Reinis meg húsz. Mi van bennünk közös? El tudnánk menni együtt egy moziba vagy koncertre? Tudunk beszélgetni egy könyvről, ami mindkettőnket érdekel? Képzeld el a hosszú téli estéket egy negyvenéves férfi társaságában. Miről beszélgetnél vele?

Lauma lassan bólogatott.

– Értem. De a tizenöt évesek akkor is hülyék.

– Nem mind. Mire te is annyi leszel, lesz egy csomó, akik nem hülyék. Most is vannak ilyenek, csak még nem hozzád valók.

Lauma lebiggyesztette az ajkát.

– Hát egyszer mutathatnál egyet, aki nem hülye, de igazán, anya.

13.

Őszintén be kell vallanom, hogy nem sokszor gondoltam Laumára a következő napokban. Nem is nagyon volt mikor, ki sem látszottam a munkából. A lap cikkein kívül anyagot gyűjtöttem egy tervezett könyvhöz, ami néhány európai város kulturális életét mutatja be, és ugye nekem jutott Rīga. Csak hát éppen azért került be a könyvbe, mert nyüzsgő, élénk kulturális élete van, ez viszont rengeteg munkával jár.

Ritkán azért eszembe jutott. Egyszer például kifejezetten, két nappal később, este a Lidóban voltam egy koncerten, amikor megláttam egy kislányt, éppen akkorát, mint Lauma, és nagyon hasonlított is rá, nem voltam benne biztos, hogy nem ő-e az. Egy férfival volt, s ahogy figyeltem, odajött hozzájuk egy nő is, szemlátomást a szülei, úgy is viselkedtek meg hasonlított is rájuk. De nem tudtam biztosan megállapítani, hogy őt látom-e. Hiszen csak egyszer találkoztunk, és az együtt töltött idő nagy részében a vezetésre kellett figyelnem. Ilyenkor az ember nem jegyzi meg a másik arcát elég jól. No jó, indulás előtt és érkezés után alaposan megnéztem Lauma arcát, de elég sok hozzá hasonló kislány mászkál ebben a városban.

Aztán ez a lány egyenesen felém fordult, öt méterre se voltam tőle, látnia kellett, és keresztülnézett rajtam. Nem Lauma volt.

Legközelebb öt nap múlva jutott alkalmam gondolni Laumára. Aznap korábban értem haza, négy óra lehetett, a kocsit letettem a Kungu iela és a Peldu iela sarkán egy parkolóban és gyalog mentem haza, ott nálunk kevés is a parkoló, meg hát azért jöttem Rīgába, hogy gyönyörködjem az óvárosban. Sokat gyalogolok. Vagyis nem sokat, csak gyakran. Sokat gyalogolni képtelenség ebben a pöttöm óvárosban, hacsak nem körbe-körbe.

Szóval ott lerakom a kocsit és átmegyek a Grēcinieku ielára. Elsétálok a Szent Péter-templomhoz, a tövében megkerülöm, így éppen az árusok háta mögött jövök ki, itt mindig rengetegen árulnak kis asztalokon, mindenféle csecsebecsét, persze főleg borostyánt, Lettország a borostyán hazája, nagyon szeretik, úgy is becézik az országot, Dzintarzeme, Borostyánföld.

És ott áll az utca túloldalán, a *Konventa sēta* feliratú boltív alatt jobbról, a falat támasztja és vár. Énrám?

14.

Igazából nem sokat gondolt Jurģisra ezekben a napokban. No jó, azt megnézte, hogy hol is van az a Budapešta, és kiderült, hogy a Donava partján, egészen délen, ott biztos mindig meleg van. Meg utánaolvasott Ungārijának és az ungāriknak, nem sokat tudott meg a Vikipēdijából, de látott pár képet az országról meg ottani híres emberekről.

Anyának nem szólt Jurģisról. Azért sem, mert nem akart hallgatni, amiért beült az autójába. Meg mert anya mostanában elég sokat dolgozik, nem sokat tudnak beszélgetni. Meg úgy igazából…

Úgy igazából nem tudja, mit gondoljon. Na nem mintha belezúgott volna vagy ilyesmi, dehogy. Szó sincs róla. Jó, persze elég jóképű. Azaz hát igen, végül is ha jobban megnézzük a dolgot, hát egy *állati* jóképű pasi, na! De tényleg. Ez nem kissrác, ez férfi. És igazából ez az, ami számít. Hogy ő férfi. Mondjuk azzal a hülye Didzisszel tényleg ég és föld, azzal két értelmes mondatot nem lehet váltani, nem mintha Aldisnak több esze lenne, de az ő osztályában sincs egyetlen épeszű srác. Illetve hát Ēriks végül is helyes, jó, rendben, ez az egy. Ő legalább nem egy sakkló. Ez anya mondása az olyanokra, akik csak állnak egy helyben, és időnként ötletszerűen ugranak egyet valamerre. De Ēriks is egy kisfiú. Jurģis meg hát nagyon nem. Hány éves lehet? Negyven?

A Konventudvarban lakik. Ezt legalább megmondta. Gyakorlatilag szomszédok, a harmadik háztömb tőlük. Persze ettől még eltelhetnek hetek is anélkül, hogy összefutnának a városi nyüzsgésben. Különben is, Jurģis nem ül naphosszat valahol és bámulja az embereket, mint Mancs, hanem járja a vá-

rost, nyilván vidékre is el szokott menni, bármennyi időbe beletelhet, hogy megint összeakadjanak. De Jurģis nem lesz itt bármennyi ideig. Megcsinálja a riportjait és elmegy.

Két nappal később odasétált a Konventudvarhoz. Reggel, egész korán. Se Jurģist, se a kocsiját nem látta. Át is ment a Kalēju ielára, ott sem volt. De hát miért parkolna pont itt? Ha kint a rakparton teszi le a kocsiját, oda is elsétál percek alatt.

De aztán nem maradt ott, mert a belga sörözőből éppen kilépett Skujenieks, ő pedig elindult az utcán, ne is lássa. Skujenieks tavaly hajtott anyára, de anyát nem érdekelte, Skujenieks viszont nem tágított, aztán a főnöknek kellett kirúgnia, mert Skujenieks ott dolgozott a tévénél, díszletmunkás volt vagy valami hasonló. Csak párszor találkoztak, de ő egy pillanatig sem szenvedhette. Skujenieks nem szereti a gyerekeket. Ezt első pillantásra levette róla.

Jurģis szereti a gyerekeket. Ehhez se kellett több egy pillantásnál.

Nem mintha olyasmit fontolgatna a fejében, hogy összehozza Jurģist anyával. Szamárság, anyát nem érdeklik a férfiak, még randizni se szokott. Egyszer azt mondta, nem tervezi özvegységben leélni hátralevő életét, de egyelőre nem akadt össze olyan férfival, aki fölkeltené a figyelmét.

Jurģis sem érdekelné. Miért pont ő? Mert jóképű? Ugyan. Más is jóképű.

15.

– Dehogynem vagy jóképű, Vytas – sóhajtott Ausma.

– Tudom, hogy van egy lányod. Látni nem láttam még, de hallottam róla. Ha úgy gondolod, hogy ő az akadály, számomra nem.

– Nem, dehogy. Lauma elfogadná, akit én választok. Nem… nézd, Vytas – Ausma kiegyenesedett, menni készült. – Ez a munka nemsokára elkészül, és te hazamész Litvániába. Ott van az életed, a munkád, a fiad. Nekem meg itt. Lauma imádja ezt a várost, itt vannak a barátai… és ne haragudj, de nem.

– Értem – bólintott Vytas, és lejjebb lépett egy lépcsőfokkal, most már felfelé nézett az asszonyra. – Oké. Azért nincs harag?

– Nem, persze, dehogy.

Ausma elnézte a férfit, ahogy leballag a lépcsőn. Ez a harmadik ilyen ajánlat az idén. Tavaly is kapott, meg hát jó néhányszor, amióta Pēteris nincsen. Történetesen Vytas aligha gondolta komolyan, akkor rámenősebb lett volna, de hát mindegy. Vytas őt egyáltalán nem érdekli. Nem is igazán foglalkoztatják a férfiak. A munkája és a gyerek éppen kitölti az életét.

16.

Átsétáltam az utcán és megálltam előtte.
– Čau – mondtam neki.
– Labdien – felelte. Jó napot.
– Hát te? Mi járatban vagy erre?
Az arcán átsuhant egy vigyor, egyetlen pillanatra csak, aztán eltűnt, gyorsan komolyra igazította az arcát, ha valaki nem figyel nagyon, észre sem veszi. De hát én mindig figyelem az embereket. Hozzátartozik a munkámhoz. Nyilván hibásan mondtam, de sokkal udvariasabb annál, hogy megmondja.
– Csak erre jártam, és… – hirtelen elharapja a mondatot és megismétli lassabban. – Csak erre jártam, és gondoltam, üdvözlöm, ha véletlenül itt van.
– Értem. Hát én is üdvözöllek téged. Hogy vagy?
– Köszönöm, jól. – Megint az a mosoly. Nem, nem, ez másik mosoly, másmilyen. Most nem nyelvi hibát csináltam. Ja, persze. Megállapította, a kislányok felsőbbségtudatával, hogy ez a pasi csak üres csevegésre alkalmas, és mindjárt keres is valami udvarias ürügyet, hogy itthagyjon.
Lauma nem keresett ürügyet semmire.
– Hogy megy a munka?
– Labi, paldies. Jól, köszönöm.
– Most kivel csinált interjút?
– Egy festővel. Most van kiállítása, és elbeszélgettünk.
– És hol jelenik meg az interjú?
– Ez egy nemzetközi kulturális lap. Elég új még, nemrég… alapítottuk – keresgélem a szavakat, mint mindig, de senkivel nem vagyok hajlandó más nyelven beszélni, amíg itt vagyok. No jó, Austrisszal magyarul kell. – Amikor idejöttem, azzal kezdődött a lapunk itteni munkája. Kicsi lapok vagyunk. Jaj, bocs. Kicsi lap vagyunk.
Lauma most megengedett magának egy mosolyt.

17.

Végül mégiscsak hagyta magát rábeszélni egy sütire, kint az utcán a nyitott kerthelyiségben ez igazán nem olyan, mint valami titkos randi, amit felnőtt és gyerek nem csinálhat. Míg megették, a munkájáról mesélt a maga furcsa, tört lett nyelvén. De mindent meg lehetett érteni.
– Te mosolyogsz rólam – mondta egyszer csak.

Lauma zavartan nézett rá.
– Dehogyis…
Nagyon vigyázott az arcvonásaira. Nem szabad kinevetni. Rengeteget dolgozott azon, hogy megtanulja a nyelvet.
– Nehéz nyelv a lett?
– Nem, nem. Nekem nagyon könnyű. Szerintem. De azért sok hibát csinálok, igaz?
– A kiejtése gyakorlatilag hibátlan.
– Gyakorlatilag?
– Hát… majdnem – mosolyodott el. – Sokszor keskeny *e*-ket mond szélesek helyett, és az *l*-et néha úgy mondja, mint a németek. Ja, meg a hanglejtés.
– Azt képtelen vagyok megjegyezni – nevetett. – Összes lett szóban másik hanglejtés van, és nekem egyforma mind. De szerencsésen… szerencsére… értik engem így is, rossz hanglejtéssel.
– Igen, minden érthető. Tényleg nagyon jól beszél. A nyelvtan…
– Á, ne is mondd, azzal állandóban bajban vagyok. Az egyetlen, ami igazi könnyű, azok a nemek.
Lauma értetlenül nézett rá.
– Mi van velük?
– Tudsz valami oroszul?
– Protams. Persze.
– Hát gondolj az orosz nemeket. Semmi főnévnek nem tudod a nemjét kiismerni. Vagyis nekem nehéz. Mondjuk… vremja, idő, tudod, milyen nem?
– Nőnemű.
– Hát nem. Semleges. Külön megjegyzem… megjegyeztem. A lett főnevek nemjét mindig lehet tudni.
– És a magyarban?
– Az egyszerű. A magyarban nincsenek nemek.
– Hogyhogy?
– Soha voltak. De gondolok, nem azért jöttél, hogy nyelvészt játsszunk.
Lauma mosolygott.
– Nem, de igazából nem is volt semmi különösebb célom. Csak úgy idejöttem.

18.

Talán el is akad a beszélgetésünk, ha nincs nálam a reklámszatyor, amit leraktam a padra magam mellé. Feltámadt a szél, megkapaszkodott a szatyorban és megmutatta a tartalmát. Lauma elkerekedő szemekkel nézte.

– Maga ezeket hallgatja?

– Miért, nem jók?

– Hát… de… csak nem gondoltam, hogy maga is szereti.

Fölvettem a szatyrot, az asztalra tettem, kiraktam a CD-ket. Az egyiket rögtön kézbe vette.

– Maga tényleg szereti Laurist?

– Hogyne. Miért olyan meglepő ez?

Sokatmondó pillantást vetett rám. No igen. Lauris Reiniks az iskoláslányok kedvence Lettországban, nemcsak azért, mert nagyszerű hangja van és kiválóan énekel, de a kék szeme és szuggesztív pillantása is nyilván jócskán hozzájárul. Bánják is ők, hogy már negyvenéves.

– Lauris istenien énekel – mondja ábrándosan.

Bólintok.

– Es arī dziedu – folytatja. – Én is énekelek. Persze nem istenien… de szeretném az ő dalát énekelni. Tudja, mi az a Dziedāsim kopā?

Bólintok. Egy dalverseny, a neve azt jelenti, Énekeljünk együtt. Rengeteg dalversenyük van, imádnak dalversenyeket rendezni.

– Tudom, szoktam írni ilyenekről.

És egy szempillantás alatt eszembe jut az egész.

19.

A backstage-ben ültünk és vártuk a rohamot, húsz-harminc énekegyüttest egyenként öt-tíz taggal, énektanárokat, szülőket, műszaki segéderőket. Egy óriási terem fog megtelni a rengeteg emberrel, hangszerrel, elektronikával. De most még volt néhány percünk, mielőtt az elsők megjönnek. Üldögéltünk, beszélgettünk, félrehúzódva a többiektől. Jórészt szakmai dolgokról, de aztán én témát váltottam.

– Hogy csinálod, hogy mindig ilyen szép vagy?

Napocska mosolygott.

– Hogy csinálod, hogy te is? – kérdezett vissza.

– Az egyszerű – feleltem. – Rád nézek és megszépülök.

Elnevette magát.

– No, majd meglátjuk, milyen szépek leszünk, miután egész nap ugrál a fejünkön ez a rengeteg gyerek.

Nevettünk, és megcsókoltuk egymást…

– Halāsa kungs? – hallom egyszer csak Lauma hangját, és fölkapom a fejemet.

– Bocsáss meg. Elgondolkoztam.

– Semmi baj.

– De… figyelj csak, miért urazol te engem? A tegeződés sokkal egyszerűbb.

– Rendben, Jurģi – feleli mosolyogva. – Hogy van magyarul a Jurģis?

– György.

Elkerekedik a szeme.

– Ģerģs? – néz rám homlokráncolva.

A lettben nincs ö hang. Ami azt illeti, ü sincs. És a férfinevek végére mindig kell az s.

– György – mondom neki újra, és előveszem a telefonomat. Leírom: Halász György, és odaadom neki. Hosszan, figyelmesen nézi.

– Fordítva van – magyarázom. – Mi előre tesszük a családnevünket.

– Nahát – mondja. – Érdekes.

Gondolatban megrovom magamat. Már megint tanítom. Mi vagyok én, tanár? A gyerekek utálják, ha iskolaidőn kívül tanítják őket.

– Mit jelent az, hogy Halāss?

– Zvejnieks.

20.

– No jó – mondta. – Hát ha te Laurist hallgatsz, akkor értesz hozzá. Mit énekeljek? Képtelen vagyok eldönteni. Laurist választottam, de hát annyira jó mindegyik száma!…

Jurģis elgondolkodva nézett rá. Voltaképpen, ha egy kicsit hunyorít a szemével, Jurģis egy kicsit mintha hasonlítana Laurisra. No jó, nincsen olyan fantasztikusan kék szeme. Hát aztán. Nemcsak kék szemű ember lehet jóképű.

– Te nekem kérsz tanácsot, hogy mit énekeljed?

– Igen. Miért ne?

– Értem. Csak van kis baj. Én nem nagyon ismertem újabb Lauris dalakat. Igen, itt vannak nálam a lemezek, de azért, mert interjút akarom megkészíteni vele, és arra megkészülnöm kell. Hallottam már néhány dalot, de jobban nem tanulmányoztam még őket.

Micsoda?!
– Te Laurisszal fogsz interjút készíteni?!
– Igen, ez a tervem.
– *Lauris Reinikssszel?!*
– Igen, vele.
– De hát ez fantasztikus! Lauris isteni fej, imádjuk, és… – Hirtelen lassított, szegény ember semmit se fog érteni, ha hadar. – Bocsánat. Szóval mi mind imádjuk Laurist… a lányok, a barátnőim meg én.
– Jól énekel – bólintott.
– Jól. – Majdnem rámondta, hogy mennyire jóképű pasi ráadásul, de hát ezt hogyan mondja Jurģisnak, aki maga is egy *annyira* jóképű pasi?

21.

Gondolkodom egy kicsit.
– Én nem tudok neked tanácsot adni, mit énekelj a Dziedāsim kopān. Szerintem hallgasd meg a dalait, és válassz.
– Már hallottam százszor mindet, de hát mindegyik annyira jó…
– Várj csak egy pillanatot. Lauris dalai férfihangra vannak írva, nem igaz?
– Nincs neki olyan mély hangja – mosolyog –, én is tudok olyat.
És gondolkodás nélkül, ott a Felicità étterem kerthelyiségében, a Skārņu iela közepén énekelni kezd.

Dienas kā dienas
Tik elpas nepietiek
Un kā četras sienas
Tās nepieviļ
Tās vienmēr kaut ko vairāk zin
Nenosauktas vārdā
Tās aiznes mani tālāk
Un izmētā pa krāsām it visur
It visur
Bet sauli jānotur…

Nap mint nap
Elfogy a lélegzet
Mint négy fal
Amik nem hagynak el
Egyre többet tudnak
Kimondatlan szavakkal
Visznek tovább
És színekben dobálják szerteszét
Szerteszét
De meg kell tartani a napot…

– …valami baj van?
Fölkapom a fejemet. Megint Napocska jár az eszemben. Az a koncert tizenkét évvel ezelőtt, amikor…
– Nem, semmi bajom – hallom a saját hangomat.

– Nem úgy nézel ki.

Mit mondhatnék? Hogy Napocska a fejét a vállamra hajtva énekelte a dalt velem és több ezer emberrel, míg a színpadon Mārtiņš Freimanis a jellegzetes grimaszaival az életünkről mesélt? Hogy ez egyike annak a sok-sok dalnak, amik összekötnek minket, amiket otthon olyan sok ezerszer meghallgattam az évek alatt? Mit ért ebből egy tizenkét éves, aki soha nem volt még szerelmes – vagy ha talán már igen, nem kell egy évtized távlatából visszagondolnia a szerelmére?

– Mit kapok, ha kitalálom, mire gondolsz? – kérdezi Lauma hirtelen, és huncut mosollyal két könyökére támasztja az állát az asztalon.

– Nem hiszem, hogy kitalálnád – felelem komolyan.

– Es pamēģināšu. Par meiteni. Megpróbálom. Egy lányra.

Önkéntelenül bólintok.

– Együtt hallgattátok ezt a dalt. Koncerten?

– Koncerten.

– Budapeštā?

– Dehogy. Ott a lett dalokat egyáltalán nem ismerik. Itt, Jūrmalában.

– És aztán? Mi történt a lánnyal?

– Mēs izšķīrāmies. Szakítottunk.

Lassan, együttérzőn bólogat. Kis csend ereszkedik ránk. Valamit mondani akar, de habozik, hogy mondja-e. Egy pillanatra kinyitja a száját, aztán megint becsukja.

Végül kimondja mégiscsak.

– De te még mindig őbelé vagy szerelmes.

22.

– Régen volt?

– Régen. Te lehettél akkor kisbaba talán.

– És azóta?

– Te vagy nagyon kíváncsi.

– Jā, tiešām. Igen, valóban. Volt másik barátnőd?

– Hogyne, több is.

– És hol van a mostani, otthon hagytad, Budapeštā?

– Igen, csak akkor már nem volt a barátnőm.

Egyedül van! Nincsen barátnője! Ez fantasz… illetve persze nagyon is kellemetlen, szegénynek, hogyne. Csak…

Érdekes, ebben a mondatban pont nem csinált egyetlen hibát sem.

– És itt?
– Itt – mit?
Lauma az asztalra könyökölt és két tenyerére támasztotta az állát. A férfi szemébe nézett, és kimondta a kérdést, bár előre tudta a választ.
– Megkerested már?
– Ne bolondozz. Egy évtized már megtelt azután. Régen van családja, felejtett is már.
– Vagy nem – kuncogott Lauma. – Kérdezzük meg. Hogy hívják?
Jurģis megrázta a fejét és hirtelen felállt.
– Ez nem jó ötlet.
Fogta a reklámszatyrát és indulni készült.
Lauma felugrott.
– Jurģi… Jurģi, pagaidi! Neaizej, lūdzu… es… es negribēju būt nesaudzīga. Man ir ļoti žēl.

23.

Persze hogy nem akart tapintatlan lenni. Milyen ostoba vagyok. Egy szeleburdi gyerek, aki egyből kimondja, amit gondol, és eszébe sem jut, hogy mások mit éreznek. Én milyen voltam tizenkét évesen? Jóval később tanultam meg odafigyelni mások érzéseire… illetve… ha már éppen Napocskáról beszélünk, hát ő a megmondhatója, hogy még felnőtt fejjel is komoly gondjaim voltak ezzel. Talán ma már kicsit jobban megy. Alkalomadtán kipróbálom, ha összeakadok valakivel.
– Protams… persze… tas nekas. Semmi baj. Csak tudod… – Hogy magyarázzam el neki? – Tudod, a felnőttek néha ostobán érzékenyek. A régi emlékek miatt. Ha majd neked is lesznek, megérted.
Felállt, kilépett az utcára. A sütit már kifizettem, hát követtem.
– Én is voltam már szerelmes – mondta bizalmasan.
Igyekeztem nem mosolyogni.
– Ez nem lep meg. A te korodban voltam először szerelmes én is. Nem, korábban. Kilencéves lehettem.
– Mājās, Ungārijā?
– Otthon, persze.
Elindulunk balra, a Jānis-templom tövében.
– Menjek el? – kérdezi hirtelen.
– ?…
– Azt mondtad, hogy nem sétálhatunk együtt az utcán.

– Értem. Hát mondjuk úgy, hogy ezt még csak-csak. Ötszáz ember mászkál az utcán, nyilván senki sem hiszi, hogy itt akarok valami… helytelen dolgot csinálni veled. Mondjuk kerüljük meg a templomot, jó?

Jobbra intek, a Pēteris-templom felé. Ezek ketten a Skārņu iela két oldalán csak pár lépésre vannak egymástól. Lauma bólint, s elindulunk a kis Pēterbaznīcas ielán, a Pētergailis étterem kerthelyisége előtt. Rīga lát minket, nem csinálhatunk semmi illetlent. Eszembe jut az *Idegen közöttünk* című film, amikor az illedelmes hászid fiatalember csak úgy ül be a rendőrnő kocsijába, hogy lehúzzák az ablakot és egész New York látja őket, így „nincsenek kettesben". Hát mi se vagyunk kettesben, ahogy elballagunk a Pētergailis előtt, legalább tíz ember lát minket a kerthelyiségből és húsz az utcán közlekedők közül.

Most hallgatunk egy kicsit. Nekem Napocskán jár az eszem. Róla beszéltünk az imént, és vele is sétáltam itt. Valójában nincs olyan utca az óvárosban, ahol ne jártam volna Napocskával. Nem itt laktunk akkoriban, a Raiņa bulvārison volt egy kis bérelt lakásunk, de hát az is csak pár lépés innen, az ember átjön az óvárost szegélyező nagy parkon, amit a festői kis Városi csatorna, a Pilsētas kanāls oszt kétfelé – Rīga óvárosa valaha sziget volt a Daugava és a csatorna között –, és már itt is van az óvárosban. Bejártuk az egészet. Száz meg száz emlék köt itt mindenhová. Miért is nem jöttem ide vissza tizenkét évig? Barátaim is milyen sokan voltak itt. Ez arról jut eszembe, hogy szembejön Austris.

Az elmúlt napokban elég ritkán fordult elő, hogy legalább negyedórát töltöttem volna az óvárosban a szabad ég alatt és ne jött volna szembe Austris.

– Na, Gyuri – mondja öblös hangján már két méterről, és a kezét nyújtja –, ezért kezet csókolhatsz az öreg Austrisnak. Megszerveztem Liepāját, mehetsz.

Kezet rázunk.

– Van egy egész névsorom arról, ki mindenki hajlandó neked nyilatkozni. Két napod rámegy, az biztos. A Doki imádni fogja. De ez még semmi. Tóth Karcsinak haza kell utaznia a jövő héten, úgyhogy te mész Litvániába.

– Mi a fenét csináljak én Litvániában?

– Amit Karcsi, nem? Riportokat.

– De öregem, gondolkodj már. Dainė nem tud angolul, én meg nem tudok litvánul.

– Beszéljetek oroszul.

– Amit én tudok oroszul, az nem elég egy interjúhoz. Menj el *te* Litvániába, én meg átveszem addig az irodát.

Hirtelen megakad a szemem Laumán, aki érdeklődve hallgatja a beszélgetést. Természetesen nem ért belőle egyetlen szót sem. Austris most is magyarul beszél velem, ritkán van alkalma használni a nyelvet.

– Jaj, bocsássatok meg – fordítom lettre a szót –, ő a kollégám, Austris Sīmanis. Ő pedig Lauma, helybeli ismerősöm.
– Sveika – üdvözli Austris a kislányt, aki csak bólint válaszul. – Jó, elmegyek akkor én Litvániába, de akkor gyere be holnap és beszéljük meg a részleteket.
Válaszra sem várva továbbhalad a Grēcinieku iela felé. Lauma mosolyogva néz föl rám.
– Nagyon érdekes nyelv. Miről beszéltetek?
– Ő az itteni összekötő a lapomhoz, és mindenféle interjút szervezett nekem. Elküld Liepājába, és Litvániába is szeretett volna, de nekem ott nyelvi nehézségeim lennének, úgyhogy ő megy.
– Honnan tud magyarul?
– Egy ideig Magyarországon élt és dolgozott. Öt éve jött haza, és azóta is magyarul beszél velem, mert itt nemigen tudja kivel gyakorolni a nyelvet.
Lauma bólint.
– Én is tudok ám magyarul – árulja el.

24.

– Nahát, honnan? – kérdezte Jurģis.
– Hát a netről – felelte Lauma. – *Igen… nem.*
Jurģis mosolygott. – Igazán szépen van a kiejtésed. Tudod többet is?
– Csak ennyit. Keresgéltem a neten, találtam egy csomó mondatot, de még csak ennyit tanultam meg.
Elsétáltak a templom előtt, a Reformáció terére. A koncertek már véget értek, elbontottak mindent. Mancsot sem látta, nyilván kószál valahol a városban.
– Taníthatnál egy kicsit magyarul.
– Miért?
– Miért ne?
– Értem. Végül is tényleg miért ne?
– Hogy mondják például, hogy paldies?
– *Köszönöm.*
Lauma pislogott. Jurģis megismételte a szót. Pont ilyen nehéz szót kellett elsőre kifognia? Egy darabig viaskodott vele, figyelte Jurģis száját, ahogy újra meg újra kimondja, és próbálkozott, amíg már nem *keszenem* jött ki.
– Nem könnyű.
– Hamar szokod.

Lassan körbeértek a téren, vissza az ajándéktárgyárusok háta mögé.

– Ha meghallgattad Lauris dalait, elmondod, hogy mit gondolsz róluk?

– Persze, örömmel.

– Jó. Eljövök pár nap múlva és elmeséled.

– Rendben. Én estéken hat-hét körül érek haza… általjára… és ha erre járod, tudunk beszélgetni.

– Jó. Hogy mondják magyarul, hogy atā?

– *Szia.*

Ezzel búcsúztak el.

25.

Sokfelé jártam a következő napokban. Liepāja, Daugavpils, Cēsis, Ludza… az egész országot bekóboroltam. Ami nem kevés autózást igényelt, mert Lettország területe ugyan csak héttizede Magyarországénak, de a legtávolabbi városai közel ötszáz kilométerre vannak egymástól, éppen úgy, mint Magyarország legtávolabbi városai. Úgyhogy rengeteget autóztam, és több erdőt meg szántóföldet láttam, mint bármi mást. Lettország területének több mint a felét erdő borítja, sokszor félóra hosszat mást se láttam mindkét oldalon, csak erdőt.

Útközben zenét szoktam hallgatni, hiszen a munkámhoz szükséges, hogy meghallgassam a zenészek műveit, akikkel riportot készítek. Lauris Reiniks dalait is meghallgattam. Persze ismertem már némelyiket, a *Sirds sadeg neparasti*t is, amit annak idején Napocskával együtt hallgattunk. Akkor Mārtiņš Freimanis énekelte, a lett fiatalok másik nagy bálványa, mi is imádtuk, meg is mondtuk neki, ő meg csak mosolygott. Kedves, szerény ember volt. Lauris is az. Valaha jókat dumáltunk, talán még emlékszik rám. Majd kiderül, nemsokára találkozunk.

Időnként gondoltam Laumára is, meg a „feladatra”, amit kaptam tőle, hogy keressek neki Reiniks-dalt, amit a *Dziedāsim kopā* színpadán énekelhet. Először kettőt is választottam, az egyiknek az a címe, hogy *Kokosrieksts,* vagyis *Kókuszdió,* és arról szól, hogy én vagyok az utolsó kókuszdió a pálmafán, ringatózom és téged várlak. A másik címe *Rīts pieneņpūkās,* vagyis *Reggel pitypangpihében,* és egy hangulatos kis kora reggeli életkép. De aztán megnéztem a hozzá készült videóklipet is, és kihúztam, nem annyira ítéltem gyereknek valónak. Hát akkor legyen a *Kokosrieksts.*

Arra, hogy ezt közölhessem is vele, várnom kellett, amíg találkozunk. Ő el tudott jönni hozzám – ha éppen össze tudott futni velem a Skārņu ielán, ami nem volt gyakori, hiszen megesett, hogy nem is aludtam otthon –, én még egy

cédulát sem dobhattam be neki, hiszen fogalmam sem volt, hol lakik. Egymás telefonszámát se tudtuk. Azért utánanéztem, mikor lesz a verseny. Augusztus közepén. Június volt. Még van ideje felkészülni. De ha nem találkoznánk, bizonyára akkor is választ magának egy Lauris-dalt, megoldja nélkülem.

Jó darabig nem is volt esélyünk, hogy találkozzunk. Nem volt uborkaszezon, Lettország sokszínű, örökké zsibongó kultúrája nyáron is bőven adott munkát. Akkor is késő este értem haza, amikor otthon aludtam – pedig Laumának jóval korábbi időpontot mondtam, hát ha várt, nyilván olyankor várt. Persze az is lehet, hogy régen elfelejtett.

Erre a kérdésre egészen váratlanul kaptam választ.

26.

Nem *azért* volt probléma, hogy két hétig nem látta Jurģist. Tényleg, igazán nem. Jó, persze fantasztikusan jóképű pasi, ez kétségtelen, tartozik annyival az igazságnak, hogy ezt elismeri. De hát nem ezért hiányzik, hogy találkozzon vele. Kizárólag azért, mert Jurģis ismeri Laurist, interjút fog vele csinálni, és ő ért hozzá, ki tudja választani, hogy mit énekeljen. Csak ezért. No jó, persze a beszéde is nagyon vicces, alig van akcentusa, de a nyelvtant teljesen összekeveri, összedobálja a szavakat, a ragozást, nem is beszélve az igekötőkről, kész csoda, ha egyszer-egyszer a helyes igekötőt teszi ki. Meg persze jól el is lehet dumálni vele. Ez minden. Dehogyis zúgott bele. A pasi legalább negyvenéves. Anya megmondta, hogy ennyi idős pasival majd valamikor… valamikor állati sokára. Nem, dehogy *azért*.

De nem találkoztak. Úgyhogy addig mászkált Manccsal, Sabīnével meg a többiekkel, és időnként olvasgatott. Hogy hol van Ungārija meg Budapešta, meg mindenféle fura nevet talált, Čongrādas meģe meg Ģēras-Mošonas-Šopronas meģe. Náluk meģe van novads helyett. Pár dolgot megtudott az ungārikról is, például volt egy nagy királyuk, Māķāšs Huņadi, aki népmesékben is szerepel… és talált egy Ernē Rubiks nevű embert is, aki a Rubiks kockáját föltalálta, hiszen olyan neki is van, ott van az ágy fölötti polcon összekeverve, ő sosem tudta összerakni. Majd megmutatja Jurģisnak, ő biztos meg tudja csinálni.

Meg egy kicsit próbált tanulgatni ungāru nyelven. Miért ne? Igazán nem azért, mintha… egyszerűen csak érdekli az az ország. Mi van abban? Jurģist meg Lettország érdekli. Sabīne pedig éppenséggel odavan a norvég hegyekért, járt a szüleivel Norvégiában, és folyékonyan beszél norvégül legalább tíz szót.

Sabīne rengeteget beszél Norvégiáról. Ő egyelőre senkinek sem szólt Ungārijáról és hogy mennyire érdeklik az ungārik meg a történelmük meg a nyelvük… illetve a történelmük nem is annyira, inkább az, ami most van. Vagy hát igazából nem is az összes, csak az egyik ungārs.

27.

– Ez így remek lesz, csak így tovább – mondta Ausma. – Tudunk a sarokba kicsit több zöldet tenni?

– Melyikbe? – kérdezte Jānis.

– Rendezői jobbról.

– Máris viszem – kiáltott be a kelléktárból Patrīcija.

– Nagyszerű – mondta Ausma, és megnézte a papírjait. – Azt hiszem, akkor mindennel készen is vagyunk. Köszönöm, gyerekek, most lazíthattok egy kicsit, amíg Valtersék megjönnek, akkor átdíszletezzük a kettes termet, rendben?

A többiek bólogattak, mondták, hogy persze, a hüvelykujjukat mutatták. Ausma még egyszer végignézett a díszleten, bár tudta, hogy mindent rendben talál. Aztán hátrament és megnézte kamerán át is. Pēteris megtanította, hogy lehet minden tökéletes annak, aki ott áll a díszletben – ha nem jó, amit a kamera lát, akkor nem jó az egész. De persze jó volt. Most nézte meg negyedszer.

Megzizzent a telefonja. Fölvette.

– Szia, kicsim, mondd!

– Anya – szólalt meg Lauma izgatott hangja –, megjött a papír, szombaton lesz a selejtező! El tudsz jönni?

– Most szombaton? Jézusom, hánykor?

– Tízkor.

– Kicsim, sajnálom, de teljesen esélytelen. Én vagyok a kulcsember a cēsisi forgatáson, ha nem vagyok ott, megáll az élet. Már nem mondhatom hatszáz embernek, hogy bocs. Kénytelen vagyok neked mondani. Cija nem ér rá?

– Megkérdezem. Szia!

Letette. Tudja, hogy munkaidőben csak nagyon sürgős ügyekben hívhatja, és nagyon röviden.

Ausma sóhajtott és nekilátott átnézni a rekviziteket.

28.

Lauma nem kérdezte meg Ciját, hogy ráér-e szombaton, bár semmi kedve nem volt egyedül menni a selejtezőre – de volt jobb ötlete. Ha sikerül megvalósítania. Elhívja Jurģist. Cija semmit sem ért a dalversenyekhez, a zenéhez sem. Sütit mesterien csinál, az igaz. Majd ha szakácsversenyen indul, őt hívja, de most *márpedig* Jurģisra van szüksége.

Csakhogy Jurģisszal mostanában képtelenség összefutni. Pedig ott őgyeleg esténként a Konventudvarban, de vagy nem olyankor jár haza, vagy vidéken van… azt ugye nem teszi meg, hogy búcsú nélkül hazamegy Ungārijába?!

Hagyna neki cédulát, ha tudná, hogy hol lakik. Azért a Konventudvar mégiscsak jó pár épületből áll. Vagy üzenetet egy ismerősénél – ha tudná, kit ismer. Azazhogy van egy ember, akiről tudja, az az Austris nevű óriás, de hát azt is hol találja meg?

Sose gondolta volna, hogy ezt a problémáját majd pont Estere fogja megoldani, akaratán és tudtán kívül. De tagja a dóm énekkarának, és felléptek, meghívta a lányokat mind, őt is. De nem a dómba, mert ez nem igazi fellépés, csak nyilvános próba, a rádió székházának egyik próbatermében tartották. Szerencsére. Mert ahogy a folyosón arrafelé tartottak, észrevette valahol a távolban. Csak hátulról látta, ahogy beszélgetett valakivel a folyosón, de így is megismerte. Gondolkodás nélkül elindult arrafelé, legszívesebben futott volna, de itt nem merte megtenni, nagyon fontos emberek mászkálnak itt, énekesek, színészek, mindenki!… úgyhogy csak sietett, ahogy tudott. Félúton járt, amikor Jurģis elköszönt a férfitól, akivel beszélt, kezet szorítottak, egy pillanatra féloldalt fordult, igen, csakugyan ő az. Lauma meggyorsította a lépteit, Jurģis pedig elindult neki háttal, és pár pillanat múlva befordult a folyosókanyarban.

Ha most bemegy egy ajtón, soha nem találja meg. Futásnak eredt, amilyen gyorsan csak mert, aztán fékezett, mert szembejött egy csoport férfi, csupa idősebb ember, az egyiknél hegedűtok, nem, többnél is… zenészek, talán csupa híresség, de most nem ért rá találgatni, hallotta-e már valamelyiket. Elsietett mellettük, a falhoz húzódva, aztán futott tovább.

Jurģis a kanyaron túl nem messze állt és telefonált, szerencsére neki háttal, nem látja meg, hogy futott utána. Lauma most már lassan közelítette meg, nem akarta telefonálás közben zavarni.

Már a hangját is hallotta, de egy szót sem értett, Jurģis magyarul beszélt. Aztán elköszönt, akkor végre értett két szót, azt mondta, *köszönöm* és *szia*. Vagyis paldies, atā.

Amikor eltette a telefont, ő egyszerűen megkerülte és odalibbent elé.

29.

– Nu, ko manas acis redz – mondom, némi üggyel-bajjal hirtelen kiötölve egy fordítást arra, hogy „nahát, kit látnak szemeim”. – Laum!

– Jurģi – nevet rám. – De jó, hogy megtaláltalak. – Történetesen értem, amit mond, de a mondat végén hirtelen lefékez és megismétli lassabban. – De jó, hogy megtaláltalak. Már mindenütt kerestelek. Mit csinálsz szombat délelőtt?

No, egyből a lecsóba csap. Akar tőlem valamit.

– Szombat délelőtt?… ha minden igaz, a gép előtt fogok ülni és verem a billentyűket. Kāpēc?

– Mert… mert szeretném, ha nem ezt csinálnád. Vagyis de, persze, csináld csak, de máskor.

Az izgatottságtól még inkább nehezére esik, hogy lassan beszéljen, de nagyon igyekszik. Sajnos nem mondhatom neki, hogy az első találkozásunk óta hetek teltek el, egyfolytában a lett nyelv légkörében élek, újra hozzászoktam, már megértem gyorsabban is – mert akkor aztán rákapcsol és olyan sebességgel pörög majd a nyelve, hogy tényleg képtelen leszek követni.

– Úgy. És mit…

Két munkás valami lepedővel letakart nehéz tárgyat gurít el a folyosón, félreállunk. Keresek valami ülőhelyet, ő is leül mellém.

– Szóval mit csináljak helyette?

– Gyere el velem a Dziedāsim kopā selejtezőjére.

– Aha. Értem. De miért én?

– Anya nem ér rá, vidéken dolgozik. A barátnőimet nem akarom elvinni… de Mancsot magammal viszem, majd megismered, nagyon kedves. De szeretném, ha eljönnél te is. Lauris-dalt fogok énekelni, persze.

– Hát… lehet róla szó. Hol lesz?

– A Rokkafejnīcában.

– Értem, de szerintem oda nem fognak kutyát beengedni.

Elneveti magát.

– De, nyugodt lehetsz. Az *én* kutyámat be fogják engedni.

A gyerekek fantasztikusan magabiztosak tudnak lenni, aztán éppen olyan csalódottak, amikor kiderül, hogy nem működik, amit elképzeltek. Jobb, ha van ott egy felnőtt. Ha a szervezők kirakják a szűrét, akkor én elleszek odakint a kutyával, amíg ő szerepel.

Vigyorog.

– Szereted a kutyákat?

– Szeretem.

Már föl is pattan, itt ültünk vagy húsz másodpercet.
– Gyere. Megkeressük Mancsot, ismerd meg. Megszagoltatlak vele!
S már szalad is kacagva a folyosón, de pár méter után fékez, megvár engem. Hát akkor menjünk, nézzük meg azt a kutyát.

30.

Végigsétálunk a Šķūņu ielán, a Reformācijas laukumsig, Lauma ott keresi Mancsot, de nem találja.
– Mostanában sokat van itt… de hát most nem látom. Talán beugrott az étterembe.
– Mert ő a te kutyád és őt beengedik – bólogatok.
– Jaj, csodákat. Engem is ő protezsált be.
Lauma válaszra sem várva fölszalad az indiai étterem lépcsőjén és benyit.
Másodmagával tér vissza. De a másik nem kutya, hanem egy kislány, barna nadrágban, drapp pólóban, barna baseballsapkában. Azt hátratolja a fején, úgy néz föl rám.
– Es esmu Ķepa. Mancs vagyok.
– Hát ő a kutyám – nevet Lauma. – Šis ir Jurģis, mans draugs, no Ungārijas.
– Čau – mondom neki, és elébe tartom a kezemet, hogy megszagolhassa. Meg is szagolja, és vigyorog hozzá. – Helyes kiskutya.
– Vau – jelenti ki Mancs. – Un kas tu esi? És te ki vagy?
– Jurģis Halāss, žurnālists – felelem.
– No Ungārijas – teszi hozzá Lauma még egyszer.
– Interesanti – mondja, vagyis érdekes, de a szó felét elnyeli, úgy hangzik, „ntresznt”, és pörögni kezd a nyelve, alig tudom követni. Jobban mondva egyáltalán nem. Fél percig záporoznak a szájából a szavak, mire Laumának sikerül megállítania és türelmesen elmagyaráznia, hogy velem lassan kell beszélni és szépen kell ejteni a szavakat, hogy megértsem.
Mancs jó tanítványnak bizonyul. Olyan gondosan formálja a szavakat, mint aki gyengeelméjűhöz beszél, és az egész mondandóját három szóba sűríti.
– Nāksiet ēst saldējumu? Jöttök fagyizni?

31.

A Reiterna nams egy tizenhetedik századi, barokk épület a Mārstaļu iela és a Grēcinieku sarkán. A lakásomtól annyi, hogy végigsétálok a Šķūņu ielán a Grēciniekuig, pár perces séta. Amilyen nagy kiterjedésű város Rīga, olyan kicsike az óvárosa.

Az épületet egy német kereskedő és tanácsnok építtette, Johann von Reutern – ez a név lettesítve Reiterns, és birtokos esetben Reiterna. Az ő háza volt. Rīga tele van német, svéd, orosz eredetű emlékekkel. Az utca neve is német, Marstall istállót jelent, vagyis istállók utcája. De ma már vendéglátóhelyekkel van tele, a Reiterns-házzal szemben a Niklāvs, arrébb a Bon Vivant söröző, a Radi un Draugi szálloda, és még vagy három a Kungu ieláig.

Napocskával valaha bejártuk az óváros összes éttermét. A kedvencünk nem itt van, hanem a Svéd kapu mellett, jó messze a Reiterns-háztól, tíz percbe is beletelhet odaérni. Gyalog. De hát nekem most itt van dolgom, ebben a piros homlokzatú, fehér oszlopos épületben: itt van a Rokkafejnīca. Rockkávéház. Eszméletlenül hangulatos. Minden sarokban, minden asztalon, mindenhol a lett rockzene emlékei. A kapu előtt egy óriási gitár áll, a falakon fényképek, plakátok. Persze a meghallgatás nem itt, az étteremben lesz, és nem is most. Még csak kilenc óra. De nem volt kedvem otthon ülni. Már nincs annyi időm, hogy rendesen nekiüljek dolgozni, és most olyasmiket írok, amikre jobban oda kell figyelni. Majd utána. Úgyhogy nem is reggeliztem, csak idejöttem.

Leülök, fölveszem az étlapot, és Maija már jön is.

– Jó reggelt, szerkesztő úr.

Ismerjük egymást. Negyedszerre vagyok itt, amióta a városba értem.

– Jó reggelt, Maija. Ugye fönt tartják a Dziedāsim kopā-selejtezőt?

– Hogyne. Nem gondoltam, hogy ilyesmikről is ír.

Maija még nincs harminc, de az egyik legtájékozottabb ember a városban.

– Nem, valószínűleg nem fogok írni róla, de meghívtak, hogy nézzem meg. Maija, arra gondoltam, hogy addig is megreggeliznék. Mondjuk némi pankūkas lekvárral jó lenne, mit szól hozzá?

– Írja meg, milyen finom volt, és a vendégem – nevet Maija, és megy leadni a rendelést. Ilyet gyakran játszunk a kiszolgálókkal. Természetesen soha nem írom meg, hogy mit és milyet ettem. Az reklám lenne, és annak nem az az ára, hogy Maija kifizeti helyettem a négy eurót – mint ahogy persze nem is fizeti.

Amíg várom az ételt, az asztalomon álló kis, bekeretezett képet nézem. Miks Dukurs fog itt fellépni két hét múlva. *Tuvāk vēl tuvāk…*

32.

– Tuvāk, vēl tuvāk, tu nāc man vēl tuvāk, līdz stāvam viens otram pretīm* – énekelte a refrént Miks és Edijs már többedszer, Guntars egy utolsót ütött a dobokon, és csend lett. De tudtuk, hogy ezzel Miks nem fejezi be. – Tuvāk, vēl tuvāk – énekelte megint, csendesen, kíséret nélkül –, folytassátok!

Mi pedig énekeltünk. Napocskának szép hangja volt, mikrofon nélkül persze az övé sem hallatszott messzire a jūrmalai strandon, de nem számított, csak örültünk.

– …līdz stāvam… nagyon jó, hadd szóljon!

Így énekeltünk együtt, Jūrmalában, tizenkét évvel ezelőtt. Lauma erről nem tud semmit – ki tudja, az édesanyja talán éppen akkor volt a szülőszobán.

33.

Azt beszélték meg, hogy itt fognak találkozni, lent az étteremben. Azért egy kicsit izgult, nemcsak a selejtező miatt, azért is, hogy Jurģis tényleg eljön-e. És eljött. Ott ült az étteremben, pankūkast evett és mosolyogva üdvözölte őket.

– Labrīt – mondta a szokásos fura hangsúlyozásával. Jó reggelt.

– Čau – bólintott Lauma, s ahogy megnyugodott, amiért Jurģis itt van, elkezdett még jobban izgulni a verseny miatt.

– Esi gatava? Felkészültél?

– Ceru… remélem…

– Nebēdājies… meitenīte, lietus projām līs.**

Lauma elnevette magát. Ő is ismerte ezt az Imants Kalniņš-dalt, amit Jurģis úgy kapott elő, mint egy közmondást.

– Nem vagyok szomorú, csak izgulok.

– Persze. Mindenki izgulít ilyen helyzetben. Ne aggódd magad. Szépen fogsz énekelni és megnyersz a versenyt.

– Ez még csak a selejtező.

– Azt. Most csak azt. Aztán jöhet a többi forduló. Kiskutya, téged még nem is köszöntelek. Ettél-e csontot?

Mancs fölkacagott és lehuppant Jurģisszal szemben.

– Nem, szendvicset ettem.

– Az is jó.

* Közelebb, még közelebb, gyere hozzám még közelebb, amíg egymással szemben nem állunk.
** Ne szomorkodj, kislány, elvonul az eső.

Jurģis megtörölte a száját a szalvétával, kiitta a narancslét és fölállt. – Jól van, menjünk föl. Maija, paldies jums.

– Szívesen, egészségére, szerkesztő úr – felelte a pincérnő –, jöjjön el máskor is!

– Ismer téged? – kérdezte Mancs, amíg fölmentek az emeletre.

– Jártam itt párszor most napokban.

Az emeleti különterem előtt már sokan voltak, gyerekek, felnőttek. Lauma odament egy lányhoz, aki a nyakába akasztott táblácskát hordott valami azonosítóval, és megkereste őt a névsorban.

– Ötödik vagyok – jött vissza.

– Hát még nincs kezdés – nézett az órájára Jurģis –, gondolok, menjünk be, ülünk le, várunk.

Bent a teremben már folyt a készülődés, mikrofonállványokat állítottak föl, kábeleket csatlakoztattak.

– Halāsa kungs? – szólalt meg egy férfihang. Jurģis megfordult, Lauma és Mancs is. A rendezőség egyik tagja volt. Jurģis közelebb lépett, kezet fogtak. – Nahát, csak nem cikket ír a mi kis versenyünkről?

– Hát ezt még nem tudok, de minden lehet, Smiltis úr. Most csak egy barátot kísérem, de tudja, hogy van. Az ember mindig találja témát.

– Olyan murisan beszél – súgta Lauma fülébe Mancs kuncogva.

– Rengeteget dolgozott ezért – súgta vissza Lauma. – Nem szabad kinevetni, ha hibákat csinál.

– Idén ír megint a Balss pavēlnieksről? – kérdezte Smiltis úr.

– Hát arról minden… mindenhogyan. Azt nem hagyok ki. Ha itt leszek még.

– Érezze jól magát köztünk.

– Paldies – felelte Jurģis mosolyogva, és ülőhelyet keresett, éppen Mancs előtt.

– Te voltál a Balss pavēlnieksen? – hajolt oda Lauma.

– Igen, többször. Még régen, amikor itt éltem.

– Milyen volt?

Jurģis előkapta a telefonját. Szótár, látta meg Lauma. Valamit beleírt: *felhajtás*. Pillanatok alatt csinálta, láthatóan jól begyakorolta.

– Aha, ceremonijas, troksnis. Óriási lárma, rengeteg ember, rengeteg lámpa… nagy, nagy ceremónia. Az nagy verseny. De talán egyszer írok cikket a barátomról, aki ott versenyik, mit gondolod?

34.

– Szia, hogy haladsz?

Jelzett a telefonom. Elővettem, elolvastam: a Doki üzent.

– Kicsit később adom le az anyagot – írtam vissza –, dolgom akadt.

– Riport?

– Privát.

– Végre megkerested azt a lányt?

– Dehogy, egész másról van szó.

– Mesélj.

– Egy dalverseny selejtezőjén vagyok.

– Ez így nem nagy fogás, kijöhet belőle valami?

– Nem azért jöttem. Egy barátomat kísértem el.

– Nő?

Hátrasandítottam Laumára, aki izgatottan figyelte a színpadon folyó előkészületeket, és hát férfi kétségtelenül nem volt.

– Olyasmi.

– Értékelem, hogy csajozol, de kellene az anyag.

– Nem csajozok. Gyerek még.

– Bébiszitterkedsz?

– Így valahogy. Megkapod az anyagot, ne aggódj.

– Vagyis gyerekdalverseny?

– Az.

– Írj róla valamit.

– Erről még nem biztos, hogy érdemes. Csak selejtező.

– Mi a neve?

– Dziedāsim kopā.

– Ez mit jelent? – kérdezte a Doki, aki egy kukkot sem tudott lettül.

– Énekeljünk együtt.

– Jó, énekeljetek együtt és írj valamit a versenyről. Figyi, nem azt mondtad, hogy rengeteg dalversenyük van gyerekeknek?

– De, rengeteg van nekik. Majd kapsz tudósítást a Balss pavēlnieksről, az igazi nagy verseny, szupernagy tévés buli. Ez kisebb.

– Jó, mikor lesz?

– Novembris végén, már folynak az előkészületek.

– Novembris? De jó, hogy nem Litvániába küldtelek.

Ezen jót vigyorogtam. Igen, lettül írtam a hónapot, valahogy automatikusan így jött. De ha litvánul beszélnék, akkor meg sem értette volna, a litvánok teljesen saját hónapneveket használnak.

A műsorvezető felsétált a színpadra, úgyhogy gyorsan lefirkantottam: – Bocs, mennem kell – és eltettem a telefont, ilyenkor már nem illik azt nyomogatni.

Persze a műsorvezető maga is énekes volt: Roberto Meloni, Rīga imádott olasz énekese, úgyhogy a taps inkább neki szólt, nem itt betöltött szerepének. Szokásosan pergő nyelvvel, akcentus nélkül előadott bevezető szövegében üdvözölte a megjelenteket, sok sikert kívánt a versenyzőknek, és máris bekonferálta az első szereplőt.

Lauma valósággal itta a szavait.

35.

A harmadik versenyző után Lauma hátrafordult Jurģishoz.

– Ezek nagyon jók – suttogta.

– Aha, azok.

– Szerinted van ennek értelme?

– Igen – felelte Jurģis határozottan. – Majd mondhatsz, hogy egy igazi versenyben voltál, komoly ellenfélek közte. Ha kiestel, akkor igazik között estel ki. Nem játék verseny. Most már nem fogsz vissza… visszafutni… vagy hogy mondják.

– Megfutamodni – sóhajtotta Lauma, és visszafordult a színpad felé, ahol már megjelent a negyedik versenyző. És utána ő következik. Te jó ég.

Itt mindenki nagyon jó. A zsűri mosolyog, bólogat, és továbbjutnak sorban. Tud ő is úgy énekelni, mint ezek a lányok? Vagy a fiú, aki most jön?

Majdnem mind tagjai valamelyik nagy énekstúdiónak, ahol szuper képzést kapnak. Ő meg – nem. Nem tagja semminek és semmilyen különösebb képzést nem kapott. Jó, eljárt valameddig Liene nénihez, ez igaz. Valószínűleg ő lesz a tökutolsó, illetve hát sorrendet itt nem hirdetnek, de csak ezért nem.

– Bátorság – hallotta a háta mögül Jurģis halk hangját, és rémülten vette észre, hogy a fiú befejezte, meghajol és visszaül a helyére.

Ő következik.

36.

Meloni kiszaladt a színpad közepére és bejelentette:

– Most pedig hallgassuk meg Lauris Reiniks *Kokosrieksts* című dalát. Énekel: Lauma Zaļā!

Szórványos taps. Lauma nagyot sóhajtott, fölkelt, fölment a színpadra, átvette Melonitól a mikrofont és kurtán meghajolt. Megszólalt a zene.

Vēji pūš un smiltis gaisā skrien
Bet es smaidu un gaidu vēl aizvien
Tieši ko, ja saules it kā pietiek man
Un kaiju saldās klaigas arīdzan

Fúj a szél és száll a homok
De én mosolygok és még várok
Amíg éppen elég lesz nekem a nap
És a sirályok édes hangja is

Lauma énekelt, én pedig hallgattam. Egyáltalán nem volt rossz. Tartotta a hangszínt és a ritmust, hagyta, hogy vezesse a dallam, és… igen, a zene hatására kezdett engedni a feszültsége, és egyre természetesebb lett. A második versszakra egészen jó volt.

Lūkojoties lejā iesmejos
Kas to zin vai man tā laime būs
Savu čaulu divās daļās ieraudzīt
Un ar dzīves sulu kādu padzirdīt

Lenézek és nevetek
Ki tudja, talán szerencsém lesz
Láthatom kettévált héjamat
S az élet nedvét valaki megissza

És a refrént már tényleg jól csinálta. Elkezdett mozogni, táncolni még talán nem, de már mozgott. Az nem jutott eszébe, hogy úgy ringatózzon, ahogy a szöveg szerint, de hát végül is ennek az előadásnak semmilyen koreográfiája nincsen, semmi nincs előre megtervezve.

Tā kā pēdējais kokosrieksts palmā
Es šūpojos pats savā galmā
Un gaidu, kad nāksi tu
Tā kā pēdējais kokosrieksts palmā
Es zinu es kristu pat salnā
Ja nāktu Tu

Mint utolsó kókuszdió a pálmán
Ringatózom udvaromban
És várom, mikor jössz
Mint utolsó kókuszdió a pálmán
Tudom, hogy deresen is leesnék
Ha eljönnél

S most már a családnevét is tudtam. Zaļā. Ez egy határozott ragozású név, magyarra névelővel lehet lefordítani: „a zöld”. A hímnemű alakja Zaļais. Gyakori név, nekem is volt egy barátom annak idején, akit így hívtak, operatőr volt a tévénél. De Lauma biztosan nem az ő gyereke.

Lauma végigénekli a dalt, meghajol. A közönség tapsol. Egész jól sikerült – továbbjutott.

37.

– Látsz, nem olyan nehéz is volt – mondta Jurģis, amikor kiléptek az épületből. – Csak kimész színpadra, énekelsz és kész.

Alig tudott figyelni rá. Teljesen el volt kábulva. Nem is csak a szerepléstől, bár ez volt az első igazi, közönség előtti fellépése, ahol Mancs és Jurģis kivételével mindenki idegen volt – eddig csak barátok, ismerősök előtt énekelt. De más miatt is. Amikor ő és Mancs már a terem ajtajában voltak, akkor vették észre, hogy Meloni lejön a színpadról… két perccel azután, hogy megköszönte a részvételt a versenyzőknek és a zsűrinek, meg elköszönt a közönségtől… lejön a színpadról, odalép Jurģishoz és azzal a hamisítatlan Roberto Meloni-vigyorával kitárja két karját.

– Giorgio! – mondja, és még valamit olaszul, és Jurģis vigyorog, ő is mond valamit – olaszul vagy magyarul, ki tudja? –, átölelik egymást és egymás vállát veregetik.

Nekik Manccsal földbe gyökerezett a lábuk. Jurģis ismeri Melonit? *Roberto Melonit?* És még kit ismer?

Mancs meg is kérdezte aztán.

– Te honnan ismered Roberto Melonit?

– Újságíró vagyok, kiskutya – mosolygott Jurģis. Amikor mosolygott, akkor igazán jóképű volt. És gyakran mosolygott. – Zenészekkel, írókkal, mindenféle művészekkel szoktam beszélgetek.

– És te is tudsz énekelni?

– Képzelsz, tudok.

– És föllléptél már valahol?

– Volt az már. De csak kórusban.

– Ungārijā?

– Nē, tikai šeit, Rīgā. Nem, csak itt, Rīgában.

– És milyen kórusban?

– Hát… például sok évek egyszer kicsibb kórussal énekeltem Mežaparksban.

Lauma összeráncolta a homlokát.
– Mekkora volt az a kórus?
– Hát talán tizenkétezer…

38.

Persze a dalosünnepre is Napocska beszélt rá. Amúgy is elmentünk volna, de ő kijelentette, hogy nekem énekelnem is kell. Ő is énekelt, tagja volt egy női kórusnak, és közölte, hogy bevetet engem is egy férfikarba, mert szép baritonom van és jól is tudok énekelni. Szükség van rám ott. Persze tiltakoztam. Szép baritonom még akár lehet is, de nem énekelek jól, gimis koromban jártam utoljára énekórára, történetesen egy lány kedvéért iratkoztam be a gimi kórusába, de pár hónap után elkezdtem sakkozni, és ők pont ugyanakkor jöttek össze… illetve hát szóval egy másik lány kedvéért mentem át, no. Így megy ez. Aztán mindketten kimaradtunk a sakkozóktól is, de nem együtt.

Szóval Napocska beprotezsált egy férfikórusba, és velük énekeltem az ünnepen. Az a neve, hogy a lett dal és tánc általános ünnepe, néhány évenként rendezik meg már a tizenkilencedik század óta. Kétezerhárom nyarán volt, szóval már jó régen volt ez is. De aztán nem maradtam a kórusban, nem vagyok én énekes. Az ünnepre jó voltam, annyi ember között nem hallatszott, ha valaki nem jókor veszi a levegőt.

De ezeket nem meséltem el Laumának. Akkor megint elkezdett volna kérdezgetni Napocskáról. Ezt pedig nem akartam. A felnőtt barátaimmal sem beszéltem róla, hát még egy gyerekkel, aki ezeket a dolgokat még nem értheti.

39.

– Jóképű pasi – mondta Mancs már később, amikor elbúcsúztak Jurģistól. – Hol találkoztál vele?
– A tengerparton. Figyelj, Mancsocska, tegyél meg nekem valamit. Ne beszélj róla senkinek.
– Jó. Miért? Valamit titkoltok? Csak nincs köztetek valami?
– De hülye vagy! – csattant fel Lauma, és körülnézett, hogy nem figyelt-e föl valaki rájuk a Mārstaļu iela gyér forgalmában. A Daugava felé indultak, csak úgy, csavarogni. – Legalább negyvenéves!
– Aha – mondta Mancs mélyértelműen. – Azért kell titkolni, mert nincs köztetek semmi.

Lauma lestoppolt a gimnázium falánál.

– Ide hallgass. Ez egy rendes pasi. De ezt mások nem tudják. Ha elterjed a hír, hogy együtt mászkálunk, valaki költ belőle valami olyan sztorit, ami most neked jutott eszedbe, de nem nekem mondja el, hanem másoknak, és nem úgy, mint te. Még a rendőrséggel is meggyűlhet a baja. Még a kezemet se fogta meg, nem is fog csinálni később sem semmi… olyasfélét, de akárki simán kitalálhatja, hogy igen. Hogy már csinált, vagy azért mászkál velem, mert ezt tervezi. Pedig tényleg szuperrendes pasi. Nem szabad neki megmondanom, hogy hol lakom, mert egy gyerek ne mondjon meg ilyen dolgokat idegeneknek. Állatira ügyel, hogy gyanúba ne keveredjünk. Úgyhogy te is vigyázz, légyszi.

Mancs kicsit eltátotta a száját, és szótlanul gondolkodott, amíg kiértek a rakpartra. Befordultak jobbra, s ballagtak tovább.

– És mi az, amiről ne beszéljek?

– Semmiről. Ne is említsd senkinek, hogy ő a világon van. Anya kitérne a hitéből, ha megtudná, hogy egy férfival voltam a versenyen, akit ő nem is ismer. Ha Didzisszel vagy Aldisszal mentem volna, még azt is inkább elfogadná, mert róluk legalább tudja, hogy kicsodák.

– Értem. És mi lesz később?

– Mikor később?

– Mindig úgy fogsz vele mászkálni, hogy nem tudhatja senki?

– Nem „mászkálok vele”. Néha találkozunk és eldumálunk. Figyelj, Mancsocska, ő csak pár hétig van itt. Aztán hazamegy, és lehet, hogy megint évekig nem jön. Úgyhogy nem is lesz semmiféle mindig.

Kicsit elhallgattak, egy mentőautót néztek, ami őrült szirénázással száguldott a rakparton a Vanšu tilts felé. Lauma befordult a Peldu ielára.

– És a későbbi fordulók?

– Mi van velük?

– Hát most azért mentél Jurģisszal, mert anyukád nem ért rá. De még van három forduló. Melyikükkel fogsz menni?

– Honnét tudjam? Amelyik ráér. Anya nagyon sokat dolgozik, de Jurģis is elfoglalt ember, állandóan rohangál, interjúkat csinál. Lehet, hogy egyikük sem fog ráérni.

– Engem inkább az érdekel, mi lesz, ha valamelyik forduló idején mind a ketten ráérnek. Akkor mindkettőt elviszed?

– Nem, persze hogy nem – mondta Lauma bizonytalanul.

– És ha Jurģis odamegy nélküled, aztán megtalál és barátságosan üdvözöl, nem is sejtve, hogy ott van az anyukád? Tudja, mikor lesz és hol. Mindent tud, ami történik a városban, még Roberto Melonit is ismeri.

Lauma sóhajtott.

– Laurist is ismeri. Mindenkit ismer. Nem tudom, kis Mancs, hogy akkor mi lesz.

Mancs bólintott és befordult az Ūdensvada ielára.

– Nekem van egy ötletem.

– No mi?

– Szerintem túlparázod. Pont az ellenkezőjét kellene csinálni.

– Mármint mit?

– Idehallgass. Jurģis egy állatira jóképű hapsi.

Laumának szüksége volt egy nagy légvételre, hogy erre rá tudjon bólintani. És tudta, hogy Mancs figyelmét ez sem kerüli el.

– Nem csodálom, hogy tetszik neked. Nekem is. De hozzám még kevésbé való, mint hozzád… én még csak kilenc leszek szeptemberben. Csakhogy az én szüleim jól megvannak együtt.

Lauma meghökkenve nézett a kislányra.

– No és?

– Hát nem érted? Szépen abbahagyod a titkolózást. Pont az ellenkezőjét kell csinálni. Az elődöntőre hívd el anyukádat, és Jurģist is. Legjobb, ha ott a helyszínen találkoznak, mert őelőtte persze titok, hogy ti hol laktok, és anyukád sem akarna egy idegennel menni a színházba. Találkozzatok Jurģisszal ott az előcsarnokban, bemutatod őket egymásnak, ez Jurģis Kautkas,* egy barátom, ez Ausma Stūrmane, az anyukám, és kész. A többi az ő dolguk.

– Halāss – dünnyögte Lauma.

– Tessék?

– Halāss. Ez a neve. Jurģis Halāss. Ungārijában úgy mondják, hogy Halász György.

– Bánom is én, mi a neve. Ismerd el, hogy az ötletem díjnyertes.

– Ugyan már. Anyát nem érdeklik a pasik.

– De, csak kellene találnia egy rendeset. Jurģis rendes pasi.

Lauma nevetett.

– Alig ismered.

– Viszont értek a férfiakhoz – jelentette ki Mancs ellentmondást nem tűrően, és kicsit fölszegte az orrát is. – Ha én mondom neked, hogy Jurģis rendes pasi, az úgy van.

– Értem. Csak tudod, ő másba szerelmes.

– Jaj, ne… – Mancs a szája elé kapta a mancsát. – De hát olyan jól kiterveltem!

– No persze, te jól kitervelted, Mancsocska. Csak a történeted szereplői másképp gondolják.

* kaut kas = akárki

– És a barátnője otthon várja?

– Á, dehogy. Itt van Lettországban. Nem látták egymást száz éve. De még mindig őt szereti. Napocskának hívja.

– Hűűűűű… ez olyan romantikus…

Mancs úgy elámult, hogy majdnem átesett az egyik fémbábun, amik a városháza előtt a teret szegélyezték.

40.

Kedves volt ez a selejtező. Rég nem voltam dalversenyen, legalábbis gyerekek között nagyon régen. Jó pár cikket írtam az X-Faktorról, de annak is már két éve, a tavalyit kihagytam.

De a gyerekdalversenyek azért valahogy mégis mások. Ahogy maguk a gyerekek is. Egy ilyen rendezvényen gyakran érik az embert meglepő élmények. Egyszer egy tízéves kisfiú belesült a dalszövegbe, egy másik versszakot kezdett énekelni, észrevette, megakadt… és az egész ment videóra, aztán onnan adásba. Mi ott hápogtunk a backstage-ben, az adásrendező mindenfelé kapkodott, hogy valahogy áttervezzünk mindent, mert ezt újra kell venni – aztán jött rá, hogy nem lehet, ez egy verseny, ha így szerepel, akkor így szerepel. És a többiek, versenybeli ellenfelei feljöttek a színpadra és énekelni kezdtek vele. Aranyos volt.

Most hálistennek nem volt semmilyen gikszer, de hát ez még csak a selejtező. Még kicsi a tét, kicsi a feszültség. A későbbi fordulókban aztán jönnek a nagy kiborulások. Fellépés előtt a stressz miatt. Fellépés után meg, ha kiestek, az bizony traumatikus élmény – de ha továbbjutottak vagy éppen vége a versenynek és ők nyerték meg, hát azt sem könnyű feldolgozni. Megesett, hogy már ment a felkonf, és a reflektorfénytől két méterre még mindig egy halálsápadt gyereket győzködtünk, hogy igenis meg tudod csinálni, és szakadt rólunk a víz, és még mindig nem tudtuk, hogy harminc másodperc múlva kimegy-e a színpadra, és ha igen, nem rontja-e el a dalt, nem ájul-e el, valaki jelzett az ügyelőnek, hogy adja tovább Robertónak – igen, akkor is ő volt –, nyújtani kell, erre Roberto „á, erről jut eszembe”, és elmondott egy frenetikus viccet, amit a közönségen kívül egyesegyedül a gyerek tudott felfogni, a stáb kétszázas pulzussal reszketett, hogy mi lesz, és a gyerek akkor engedett ki, kiment a fénybe, vigyorogva megállt Roberto mellett, és végigénekelte szenzációsan, bár ezt mi csak később a felvételről tudtuk meg, akkor nem tudtunk figyelni, egymás nyakába borultunk nyolcan, amiért legalább már kiment.

Nehéz kenyér – de szerettem csinálni. Lehet, hogy ha Lauma továbbjut egy-két fordulóval, akkor nem maradok a nézőtéren, hanem bekérem magam hátra.

41.

Két nappal később találkoztak, ezúttal tényleg véletlenül, a piacon. Anyának megint ki kellett mennie Cēsisbe, úgyhogy ő vállalta a bevásárlást. És a piacon ott volt Jurģis, üres szatyorral. Lauma amúgy is szeretett bevásárolni, de most úgy érezte, a Központi Piac a világ legérdekesebb helye.

– Re, Lauma ar savu suni – derült föl a láttukra a férfi. Lám, Lauma a kutyájával. – Kā jums iet? Hogy vagytok?

– *Kösz* – felelte Lauma magyarul, és leste a hatást.

Jurģis mosolygott és Lauma szatyrát méregette, amiben már jó pár kiló zöldség volt.

– Ezt ketten fogtok hazacipelitek?

Mancs rávigyorgott.

– Dehogyis. Elhívom szánhúzó kutya haverjaimat – mondta olyan lassan, ahogy csak tudta.

Jurģis nevetett, átvette az árustól a karalábét és segített Mancsnak berakni a szatyorba.

– Jó, hogy találkoztunk – mondta Lauma. – Választottam dalt az elődöntőre.

– Igen? Melyiket?

– *Nebeidzamais stāsts.** Ismered?

– Igen… már hallottam. Komoly… komoly dal.

Már megint elhibázta, először hímnemben mondta, *nopietns,* pedig a dal nőnemű. De Lauma már megszokta.

– Nopietna dziesma – ismételte Jurģis. – Necirsi tavu cirvju lielā kokā?

Döbbenten néztek rá mindketten. Mi az, hogy „necirsi”, és mi van az ő fejszéjével a nagy fában?

* A végtelen történet. Lauris Reiniks dala, nincs köze Michael Ende azonos című regényéhez és az abból készült filmhez.

Kiderül, hogy az igealakot is elhibáztam, „nem fogod vágni” az necirtīsi, de hát magát a mondást sem értik. Mindegy, tisztázzuk. Lauma pedig kijelenti, hogy nem. Meg fog birkózni vele, végül is nem olyan nehéz az.

– Nem zeneileg értettem. Emberileg… érzelmileg.

Bizonytalan kis grimaszt vágott.

– Nem lehet az olyan bonyolult.

Mancs ekkor tőlünk pár méterre nekilát megemelni a szatyrát, amiben már jócskán van holmi. Indulnék, hogy segítsek neki, de a háta mögött lehajol egy férfi és az veszi föl. Mancs megpördül és szóáradatot zúdít rá, nagyjából értem, elmondja, hogy mit vett addig. A férfi bólint. Ő az apja, mert azt is hallom, hogy „tēti”.

– Fokhagymát és sóskát kell még vennünk.

Közben Laumával odaérünk, az ő szatyra az én kezemben van. A férfi rám pillant, megállapítja, hogy együtt vagyunk, kezet nyújt.

– Bērziņš.

– Halāss – viszonzom a kézfogást. Köpcös ember, göndör fekete haja van, nemigen emlékeztet a lányára, vagyishogy az őrá. Elengedi a kezemet, megfordul és elmegy a csomaggal.

Lauma rám néz.

– Igazából… nem vagyok biztos benne. Mancsék hazavisznek a cuccal… azzal, amit vettem, úgyhogy velük kell mennem. De jó lenne beszélni erről.

– Egyetértek.

– Mikor érnél rá?

– Hát… leginkább ma, mert holnap el kell utaznom.

Riadalmat látok a szemében.

– Csak nem mész haza?

– Nem, szó sincs róla, Daugavpilsbe megyek két napra.

Megkönnyebbül, és csillog a szeme.

– Akkor… találkozhatnánk és beszélhetnénk erről?

– Persze. Délután ráérek… van egy találkozóm a rádióban, de négyre végzek.

– Szuper. Akkor lehet négykor a rádiónál?

– Labi. Kur?

– Hát mondjuk… a téren a kapunál, ott könnyebben megtaláljuk egymást, mint bent a házban.

Ekkor tér vissza Bērziņš úr, üres szatyorral, nyilván berakodott a kocsiba.

– Neked megvan mindened?
Lauma bólint.
– Jā, Pēteri, paldies.
– Gabija?
Lauma körbepillant, de Mancsnak nyoma veszett, amíg mi megbeszéltük a találkozót.
– Gondolom – szólalok meg –, elment fokhagymát meg… meg… várj, mi is volt, nem skābeklis…
Bērziņš meghökkenve néz rám, Lauma gyorsan közbeavatkozik.
– Skābene. A skābeklis az, amit lélegzel.
– Persze, emlékszem már, köszönöm – bólintok, Lauma pedig elmagyarázza Bērziņšnek, hogy én ungārs vagyok és még vannak gondjaim a nyelvvel.
Elköszönök, mert ha még sokáig szövegelünk, nem lesz meg az ebédem. És mielőtt majd kimegyek a térre, el kell végeznem a házi feladatomat: újra meghallgatom a dalt és elolvasom a szöveget, hogy jobb rálátásom legyen.

43.

Igazából már háromnegyedkor ott volt a téren, leült egy asztalhoz és a kaput figyelte. Jó, hogy idekint beszéltek meg találkozót, nem merne ott bent lebzselni valamelyik folyosón, ahol akármikor jöhet valami híres ember, vagy éppen egy biztonsági, aki megkérdezi, hogy mit keres ott.
De itt is jött valaki.
– Mit hozhatok?
A pincérlány. Hogy lehetett ilyen ostoba? Ez a Key to Rīga étterem kerthelyisége, itt nem lehet ingyen ücsörögni. Riadtan kapta föl az étlapot és rendelt egy csokifagyit. A pincérlány bólintott és ment, hozta. Ő pedig hozzálátott. A harmadik kanálnál tartott, amikor eszébe jutott…
Óvatosan, hogy meg ne lássák, az asztal alatt kinyitotta a táskáját és benne a pénztárcáját anélkül, hogy a táskából kivette volna. Egyetlen apró, szürke szélű papírdarabot talált. Úristen. Öt euró.
Gyorsan visszacsukta a táskát, mert a pincérlány az egyik közeli asztal felé tartott, és folytatta a kanalazást. Most már mindegy, így is, úgy is ki kell fizetni, és nagyon jó fagyi.
Szerencsére Jurģis hamar megérkezett.
– Čau – mondta, és leült. – Jó fagyi? Én is kérek ezt.
Lauma megvárta, amíg a lány kihozza a fagyit és elmegy, aztán közelebb hajolt a férfihoz.

– Jurģi, figyelj, kölcsön tudsz adni három ötvenet?

Jurģis legyintett.

– Ā, lieci. Hagytad.

Lauma értetlenül nézett rá, amire a másik előkapta a telefonját és beleírt valamit.

– Aha – nevetett –, nem lieci, az múlt idő. Felszólító mód az liec. Szóval hagyd. Meghívlak.

– Kösz.

– Sose fogok ez a sok igét mind megtanulni. Pedig csak pár csoport van, de könnyűen összekevered, melyik melyik. Beszéd közben nem lehet mindig nyelvtani táblázatba bújni. Tényleg jó fagyi.

44.

Fagyi után elmegyünk sétálni egyet, az étteremnek kell az asztal, nem ülhetünk ott örökké. Átvágunk a Dóm téren.

– Miért gondolod, hogy túl nehéz nekem?

Hogy is magyarázzam el neki?

– Nézd. Lehet egy dalban minden hangjegy jó. Lehet az összes szó is jó. De csak akkor lesz igazi, ha az érzelem is benne van.

– És szerinted nem lesz benne?

– Nem tudhatom. Ki kell próbálni. De gondold végig. Én nem mondom, hogy te nem vagy jó énekesnő, de bizonyos problémák a te életedből eddig még kimaradtak. Majd megismered őket, persze, csak eddig még nem volt rá alkalmad.

– Honnét tudod? – kérdezi. Nem néz rám, jön mellettem, a tér macskaköveit nézi.

– Nem tudom. Rendben. Közelítsük meg másképpen. Egy olyan dal, mint a *Nebeidzamais stāsts,* mindenkinek valami mást jelent. Akkor tudod jól elénekelni, ha azt énekeled, amit neked jelent. Ha jelent valamit. Ha az életedről szól. Ha azt érzed, hogy… hogy Lauris most valamit a te életedről mondott, amit eddig nem értettél, vagy nem úgy, ahogyan ő elmondja. És azt énekeld el.

Csend. Közeledünk a dóm sarkához, egy mikrobusz jön szembe, az utasa kibámul ránk az ablakon.

– Csináltam neked valamit – szólalok meg ismét, és a táskámba nyúlok. Kiveszem a kis dossziét, odaadom neki. – Énekeld csak el, itt a szöveg.

– Tudom kívülről – nevet.

– Helyes, akkor itt a kíséret.

Előveszem a telefonomat, elindítom azt a felvételt, amin nincs rajta Reiniks hangja, csak a zene. Lauma énekelni kezd.

Ir laiks, viss kādreiz beidzas
Viens vārds, ej – lai tev veicas
Durvis vējš tūlīt aizraus ciet
Arī man jāaiziet…
Tu smej – es tevi gaidu
Bet kāds ir nozadzis smaidu
Tikai sirds nekad nepārstās
Lūgt pēc cerības

Van úgy, hogy minden véget ér
Egy szó, menj – boldogulj
A szél becsapja az ajtót
Mennem kell nekem is…
Nevetsz – én várlak
De valahogy elveszett a mosoly
Csak a szív nem hagyja abba soha
Reményt kér

Pat ja man reiz būs viss
Man arvien vēl pietrūks
Dziesma bez atskaņām
Tavs rīta maigais glāsts
Pat ja man reiz būs viss
Dziedāšu bez vārdiem
Katram šai pasaulē
Savs „Nebeidzamais stāsts”

Ha egyszer meglesz mindenem
Még mindig hiányozni fog
Egy rím nélküli dal
Reggeli cirógatásod
Ha egyszer meglesz mindenem
Szavak nélkül énekelem
Mindenkinek e világon
„Végtelen történetem”

Skrien laiks, diena pēc dienas
Tev ir logs, četras sienas
Gaidīt ir, visskaistākais lāsts
Tik nebeidzams kā šis stāsts

Fut az idő, nap nap után
Van egy ablakod, négy falad
Vár a legszebb átok
Oly végtelen, mint ez a történet

– Szép – mondta Jurģis, és lapozott egyet a dossziéban. – Ez egy magyar dal, ami nekem ebből eszembe jutott. Kinyomtattam az eredetit és mellette tettem egy fordítást. Nem olyan jó persze, mint költő csinálja volna, de érteni fogsz.

Elindította a zenét a telefonon és odaadta neki. Kicsit rekedtes, jó hangú férfi énekelt. Magyarul. Nem értette, de a leírt szövegből tudta követni, és ott volt a fordítás.

Egy mosókonyhában
jól kitaláltam
én azt, hogy mi lesz,
azt, hogy majd mi lesz?
Lent párás háztetők,
tíz évvel ezelőtt.

Egy mosókonyhában
– szükséglakásban –
éjszaka volt, sötét,
utcáról kaptam a fényt,
de én tisztán láttam ott,
minden megvilágosodott.

Magamat láttam tíz év múlva itt,
hallottam ezt, a mostani dal hangjait,
és attól féltem: nehogy majd ez legyen,
csak tíz év múlva ne ez a dal legyen!
És attól féltem: nehogy majd így legyen,
csak tíz év múlva ne ez a dal legyen!

Egy mosókonyhában
bár kitaláltam
én azt, hogy mi lesz,
a jövőt kértem én,
hogy bármit is akar,
ne, ne ez legyen a dal.

Egy mosókonyhából
neki a világnak,
mindegy az, hogy mi lesz,
az, hogy majd mi lesz,
csak ne ez a dal legyen.
Túl, túl az éveken.

Veļas mazgātavā
labi izdomāju
es to, kas būs,
to, kas vēlāk būs?
Lejā tvaiku jumti,
pirms desmit gadiem.

Veļas mazgātavā
– krīzes dzīvoklī –
bija nakts, tumsums,
es dabūju gaismu no ielas,
bet es skaidri redzēju tur,
visu izgaismotu.

Redzēju sevi pēc desmit gadiem šeit,
dzirdēju šo, šo pašu dziesmu skanam,
un baidījos: lai nav nākotnē šīs,
tik pēc desmit gadiem lai šīs dziesmas nav!
Un baidījos: lai tā nākotnē nebūtu,
tik pēc desmit gadiem lai šīs dziesmas vairs nebūtu!

Veļas mazgātavā
izdomāju gan
es to, kas būs,
es lūdzu nākotnei,
visu ko tā grib,
visu, tikai ne šo dziesmu.

No veļas mazgātavas
pret pasauli,
vienalga, kā kas būs,
vienalga kas nākotnē būs,
tikai lai šīs dziesmas vairs nebūtu.
Pēc daudziem, daudziem gadiem.

– Paldies – bólintott, amikor visszaadta a telefont.

Kíváncsian néztem rá.

– Mit gondolsz róla?

A szöveg mellé leírtam, mi az a mosókonyha (csak azt a kifejezést találtam a szótárban, hogy veļas mazgātava, ami mosodát is jelent, úgyhogy el kellett magyaráznom, hogy a régi bérházakban voltak olyan helyiségek, amiket arra szántak, hogy a lakók ott mossanak, a padláson vagy a pincében egy nagy üres helyiség), meg hogy mi az a szükséglakás. Itt is éltek szükséglakásokban az emberek, voltak társbérletek, amikor több családot költöztettek egy lakásba, mindenféle szükségmegoldás volt a háború után, amikor a városi házak nagy részét szétlőtték, szétbombázták. De hát az Lauma számára mintha az ókorban lett volna.

– Tíz évvel ezelőtt, amikor nem volt rendes lakása, elképzelte, hogy majd lesz, hogy nem fog még tíz év múlva is ugyanitt lakni. Hogy elindul a világba szerencsét próbálni. De nem indult el, és még mindig itt lakik ebben a mosókonyhában, és semmi reménye, hogy változni fog az élete. Elindulni nem mer vagy nem tud.

– Várj, a dalban az nincs benne, hogy még mindig a mosókonyhában lakik. Végig múlt időben van, úgy is fordítottam.

Fölpillantott rám, komoly mosollyal.

– Ha már nem ott lakna, eszébe jutna egyáltalán, hogy tíz éve mi volt? Vagy fontos lenne még?

Aha. Értem. A kislánynak van érzéke a dologhoz.

– Meggyőztél. Rendben. Ez az énekes, Tomass Čehs ilyen dalokat énekelt mindig, történeteket mesélt.

– Hogy mondják magyarul?

– Cseh Tamás. Nos, ez a dal jutott eszembe a *Nebeidzamais stāsts*ról.

45.

Lassan bólogat, értőn. Elérjük a Herdera laukums sarkát és befordulunk a Palasta ielára.

– Ez a dal a veszteségről és a reményről szól – mondja Lauma. – Ha elveszítünk valakit, akkor reménykedünk, hogy lesz helyette valaki más, de… de azért mégis reménytelenséget érzünk. És azért jutott róla eszedbe – rápillant a papírlapra – Cseh Tamás dala, mert abban is ez van. Reménytelenség, ami valahol remény is. Nemcsak azért, mert Lauris ablakról és négy falról énekel.

– No lám, miből lesz a cserebogár – dünnyögöm magyarul, de Lauma lecsap rá.

– Ez mit jelent?

– Csak egy mondás.

– Tulkoji, lūdzu.

– Hát… lefordítani nem tudom, de akkor szoktuk használni, amikor észrevesszük, hogy egy gyerek valamivel… többet tud, többre képes, mint gondoltuk.

Kicsit zavartan elmosolyodik.

– És szó szerint mit jelent? – kérdezi, hogy másra terelje a szót.

– No kā būs maijvabole – felelem. Itt májusbogárnak hívják a cserebogarat.

Lauma elneveti magát, hátravetett fejjel kacag, amint éppen elérjük a Jauniela sarkát. Itt toppan mellénk Mancs.

– Kas karsts? – érdeklődik, „mi forró?”, vagyis: mizu?

– Mēs runājam par mūziku, Ķepīt. Zenéről beszélgetünk, Mancsocska.

(A Ķepa becézve Ķepīte, és megszólításnál lehagyják az e-t.)

Mancs vigyorog.

– Értem. Vidám dolog a zene. – Lauma mellé lép és belekukucskál a papírba, amin a Cseh Tamás-dal szövege van. – Hát ez mi?

– Ez egy dal Jurģis hazájából, erről beszéltünk éppen.

Mancs betűzni kezdi a szöveget.

– „Egi muaszua… kuani… haban…” ó, Nagy Kutyaszellem, én ezt elolvasni se tudom.

– Egy mosókonyhában – tanítja Lauma szinte tökéletes magyar kiejtéssel, csak a h hangzik kicsit máshogy.

– Jé, de fura.

Lejátszom nekik a dalt még egyszer, Mancs követi a szöveget a papíron, aztán rám néz és bólint.

– Jópofa dal. Bocs, mennem kell, nem is szóltam, hogy megláttalak titeket, anya megesz!

És elrohan.

– No jó – sóhajt Lauma. – Hol is tartottunk?

– A reménynél és a reménytelenségnél – segítem ki.

– Oké. És hogy lesz ebből olyan előadás, amilyenre te gondoltál?
– Én? Nem nekem kell gondolni. Te csinálsz előadást, nem én.
– Akkor olyan előadás, amivel nyerek!
Jurģis mosolyog. Szép a mosolya. Lauma úgy érzi, a világ csodaszép és reménytelen. Néhány hét vagy hónap – még nem merte megkérdezni –, és Jurģis hazautazik Magyarországra. És ezt a mosolyt is magával viszi.
– Először is keresd meg, hogy mit illik ez a te életeddel. Még nem nagyon voltak szerelmi csalódásaid, gondolok.
– Hát azok nem. – Lauma megvonja a vállát. – Nem nagyon érdekelnek a fiúk.
A sulibeliek tényleg nem, gondolja.
– Ez később majd megváltozik, de a dalverseny most van. Elveszítettél valakit, aki volt fontos?
– Hát az apám meghalt… de alig emlékszem rá.
– Esetleg anyukádnak egy későbbi kapcsolatja, aki most hiányozik?
Megcsóválja a fejét.
– Egyik sem hiányozik?
– Dehogyis. Nem volt egy sem. Néha találkozgatott férfiakkal, de…
– Értem. Egy barát esetleg? Valaki a gyerekek között, aki elköltöződött?
Tanácstalanul lebiggyeszti az ajkát.
– Nem tudom. Senki… illetve…
Az ötlet olyan hirtelen jön, hogy nem is érti, hogy nem jött rá eddig. Egyből ezzel kellett volna kezdeni.
– De, azt hiszem, van.
Jurģis helyeslően bólint. Éppen az 1221 étterem bejárata előtt vannak. Nem kérdezi meg, ki az a veszteség, hogyan történt az a veszteség.
– Akkor erre kell építkezel. Ebből formálsz meg azt, ahogy a dalt élénekeljed.
– Hát… jó… csak még nem nagyon tudom, hogyan. Vagyis…
Igen, ez az a veszteség, amiről Lauris dala szól. Ez a veszteség nem volt, hanem majd lesz. Egy végtelen történet, ami véget fog érni, amikor Jurģis hazautazik Magyarországra, és talán soha többé nem látják egymást. A szél becsapja az ajtót, és ez a mosoly eltűnik örökre.
Erről szól Lauris dala.
– Vagyis? – kérdezi Jurģis.
– Azt hiszem, mégis tudom. De segítségre van szükségem hozzá.

– Ki segítségre? Énektanár?
– Nem. A te segítségedre, Jurģi.
Nevet.
– Én? Mit tudok én segíteni? Én újságíró vagyok, nem zenész.
Lauma nagy levegőt vesz.
– Az nem baj. Nem kell mást tenned, csak… gyakorolj velem. Beszélgessünk a dalról… más dalokról… csak ennyit.
– Hát… ezt megpróbálhatok. Illetve…
– Gondolom, nagyon kevés az időd.
– Azért akadja éppen. Csak… nézd, az utcán sétálva nem könnyen koncentrálni.
– Persze. Nálad otthon… nem lehet?
– Semmiképpen! Anyukád nem is ismer engem, képzelsz, hogy eljössz idegen férfi lakásba ő tudja nélkül! Eszedbe ne jut ilyen próbálni!
És ő a legrendesebb pasi a világon. A mosoly mellett.
– Hát akkor nálunk. Bemutatlak anyának, és ő is otthon lesz.
– Jól van. Beszéld meg vele… várj csak.
Elővesz egy kis noteszt meg egy tollat, ír valamit, letépi, odaadja.
– Holnap nem a városban leszek, de utána délután lehet. Mondjuk négy után. De csak úgy, hogy anya otthon is van. Rendben?
Lauma úgy néz a kis cédulára, mint egy nyertes lottószelvényre. Megvan a telefonszáma.

47.

Másnap négykor fölhívta Jurģist és elmondta, amit megtudott: anya most minden délután és este dolgozik, csak pénteken vagy szombaton ér rá. Jurģisnak egy riportját áttették szombatról péntekre, így aznap ő nem ért rá, szombaton viszont egész nap. Lauma azt mondta, szól majd szombaton, amikor anya otthon lesz.
– És kit szeretnél nekem bemutatni? – kérdezte anya.
– Egy barátomat. Ért a zenéhez, és segít a fölkészülésben a dalversenyre. De azt kérte, hogy te is legyél itt.
– Rendben, kicsim. Ha minden jól megy, szombaton dél körül végzek.

48.

Lauma tűkön ült már szombat reggel. Azóta nem látta Jurģist, amióta odaadta a telefonszámát.

– Lehet, hogy nem is tud olyan sokat segíteni – vélte Mancs.

– Szerintem tud, Mancsocska.

Mancs tűnődve álldogált Lauma íróasztalának támaszkodva, és kibámult az ablakon a Šķūņu iela nyüzsgésére.

– Szerintem csak vele akarsz lenni.

Lauma kicsit késett a válasszal.

– Abban se lenne semmi rossz – bökte ki végül.

– Mondtam én, hogy van benne valami rossz?

Lauma hallgatott.

– Legalább megvalósíthatod az ötletemet.

– Melyiket?

– Hogy bemutatod anyukádnak és szépen összeboronálod őket.

– Ja, azt. Nem tudom, Mancsocska, de nem hiszem, hogy erre remény lenne. Ő szeret valakit… anyának meg nem kell senki. Ez egy romantikus regényben csodaszépen hangzana, de az élet nem romantikus regény.

– Hát pedig a saját ötleted még kevésbé fog bejönni.

– Melyik?

– Hogy *saját magaddal* boronálod össze.

– Jaj már… Ķepa Bērziņa, ne hülyéskedj!

– Pontosan tudod, mennyire komolyan beszélek.

Mancs megfordult, a hátát vetette az ablakpárkánynak, és merően nézte Laumát.

– Ne nézz így rám – kérte ő.

– Ne? Hát hogyan nézzek? Üljek le eléd és a két mancsommal pitizve lógassam ki a nyelvemet? Mit is mondtál? „Legalább negyvenéves!” – kiáltott föl, Lauma hangsúlyát utánozva. – Aha! Engem akartál ezzel átverni? Szerinted mit csinál, ha rájön, hogy beleszerettél? Azt hiszed, a férfiak mind tökéletesen ostobák? Hát Jurģis nem az. Anyukád pedig még kevésbé!

– Nem szerettem bele? – akarta állítani Lauma, de akárhogy igyekezett, a mondat vége valahogy kérdésnek sikerült. Mancs legyintett és visszafordult az ablakhoz.

– Én is itt leszek – közölte.

– Mm… mi leszel?

– *Itt* leszek. Látni akarom azt a te nagy bele nem szeretésedet. És kíváncsi vagyok, hogy melyikük jön rá előbb.

49.

Anya fél háromkor ért haza. Lauma a szokásos öleléssel fogadta.

– Hogy telt a napod?

– Egész nyugisan. Vettem pár holmit, kiraknátok, kislányok? Kicsit rendbe szedem magam. A barátod mikor érkezik?

– Amikor mondjuk neki… vagyis akkor majd megmondja, hogy mikor.

– Jól van. Kérek egy félórát.

Anya bevonult a fürdőszobába, ők pedig a konyhába, kipakolták a csomagokat.

– Ne vágj ilyen arcot – mondta Mancs.

– Milyet… milyen arcot vágok?

– Mint aki élete legfontosabb napjára készül. Pedig az nem ma van. Ma csak egy egyszerű szombat van, július kilencedike, amikor leültök dalokról filózni, és anya megkínálja őt egy kávéval. A kezedet nem fogja megkérni.

– Mancsocska, te teljesen dilis vagy – jelentette ki Lauma felháborodottan, kezében egy doboz tojással.

Mancs rávigyorgott.

– Tudom.

50.

Anya kijött a fürdőszobából, rápillantott a nappaliban üldögélő gyerekekre, bólintott és bement a hálószobába. Lauma fölkapta a telefont.

– Szia, én vagyok.

– Szia, mondd csak.

– Mikor… érsz rá?

– Akár most is. Semmi dologom, itt ülök a térben, egy barátommal találkozódtam, de ő már elment.

– Melyik téren?

– A Dóm téren.

A telefon nem volt kihangosítva, de Mancs odadugta a fejét és fülelt.

– A Dóm téren hol?

– Čau, Ķep! A Dóm-kertben, épp a Riminek szemközt.

Mancs bólintott és fölállt.

– Lemegyek érted.

– Le? Nem vagytok messze tehát.

– Két perc és ott van – felelte Lauma, mialatt Mancs kiballagott az ajtón, lement a földszintre, kilépett az Amatu ielára, elsétált a Šķūņu sarkáig, jobbra fordult és egyenesen meglátta a Dóm-kert megemelt, barna napernyős kerthelyiségét. Csak oda kellett mennie.

51.

Mancs jobbról jött, a Šķūņu iela felől. Fölkeltem és lementem elé. Mintha nem lett volna valami nagyon virágos kedvében. Mondta, hogy čau, de aztán egy szót se szólt. Elindultunk a Šķūņun, befordultunk az Amatura – megérkeztünk. Lépcső, folyosó. Mancs meg se mukkant. Mint aki morcol valamiért. Hát majd kiderül.

Lauma nem morcolt. Ott állt a lakás ajtajában, kipirulva, csillogó szemmel. Rózsaszín póló volt rajta, színes csíkokkal, és farmersort.

– Čau – mondtam.

– Szia – felelte magyarul. – Gyere be.

Belépünk, Mancs becsukja az ajtót.

Ízlésesen berendezett, vidám, világos előszoba… valahogy ismerősen hat, pedig sosem jártam itt. Nincs időm töprengeni rajta, Lauma benéz egy ajtón.

– Megjött, anya.

A választ nem hallom, talán nem is válaszol. Megjelenik az ajtóban… egymásra nézünk. Aztán elsikoltja magát.

– *GYURI?!*

52.

Mancs csak áll az ajtóban és nézi döbbenten ezt a három embert, akik fölött mintha megállt volna az idő, mintha Ausma néni sikoltása, Jurģis halk suttogása: *Napocska*… valahonnan kívülről jönne, mintha ők egy fényképen lennének, amit néznek valakik, és azok mondták volna. Jurģis arca lángvörös, Ausma néni a szájához kapja a kezét, Lauma falfehéren áll velük szemben, mindhárman megmerevedtek ebben a helyzetben, egyikük sem hisz a saját szemének, de ő maga, Mancs is csak áll és képtelen megszólalni, de ha képes lenne rá, akkor sem tudná, mit mondhatna, ez az egész valami felfoghatatlanul képtelen és lehetetlen…

53.

De Jurģis meg tud szólalni. Hogy percek teltek el addig vagy órák, nem tudja senki. Rekedt a hangja, akadozó.

– Én ezt nem értem… neked tizenkét éve még…

És ránéz Laumára.

– Hány éves… vagy te… voltaképpen?

– Tizenegy – suttogja Lauma halálsápadtan, és pontosan tudja, mit jelent ez a kérdés és ez a válasz.

Ausma elsírja magát. Mancs áll az ajtóban, mint akit fejbe vertek. Jurģis csak bámulja Laumát, aki egész testében remeg.

54.

Végül én voltam az, Gabija Bērziņa, aki megoldotta a helyzetet. Nem volt könnyű. Megoldani igen. Megszólalni nem.

– Oké – préseltem ki az első szót. – Próbáljunk… gondolkodni.

Egyáltalán én beszéltem? Vagy valaki a hátam mögül?

– Valamit… valahogy… értsük meg. Ti ketten véletlenül találkoztatok – intettem Lauma, aztán Jurģis felé. Lassan már kezdtem képes lenni normálisan beszélni. – Te soha nem mondtad el, hogy hívják az anyukádat. Te pedig csak Napocskának nevezted azt a lányt, aki… akibe…

De mégis elakadt a szavam. Ausma néni tett egy kis fordulatot és kinyújtotta a kezét Jurģis felé. Jurģis is nyújtotta a sajátját. Megszorították egymás kezét.

– És heteken át egyikőtök sem sejtette, hogy ma egymással fogtok találkozni.

Le kellett hunynom a szememet. Túl nagy volt a fényesség abban a kis előszobában.

– És heteken át egyikőtök sem sejtette… hogy Lauma a te lányod.

55.

– Az én hibám – szólalt meg Ausma, amikor már meg tudott szólalni. – Az én hibám.

– Mindkettőnk hibája – feleltem, és közelebb léptem hozzá. – Én súlyosabb hibákat követtem el.

– De Laumáról nem tudtál… amikor elmentél, még én sem… és Pēteris vállalta a gyereket…

A selejtező. Amikor megtudtam Lauma családnevét. Egyből a barátomra, Pēteris Zaļaisra asszociáltam, aki operatőr volt a tévénél, ahol akkoriban Ausma is dolgozott, aztán meghalt rákban, és tudtam, hogy orvosilag nem lehetett gyereke.

Hát az ő lányaként élt Lauma tizenegy évig.

– Egyszer kerestelek… letetted a telefont…

– Sajnálom – mondom tompán. – Rosszul tettem.

– Jó apja volt Laumának… amíg lehetett. Hároméves volt, amikor utoljára látta. Nem láttam értelmét összezavarni egy távoli országban élő, ismeretlen apával.

Lauma odabotorkál hozzánk, fölnéz rám.

Az arca. A tengerparton kellett volna rájönnöm. Amikor legelőször néztünk egymásra.

Ez Ausma arca. És ott van az anyajegy. Balról a szája sarka alatt egy kis ferde vonás, lefelé tart és hátrafelé, alig lehet észrevenni. Mint Ausmának.

Magamhoz ölelem a lányomat, aztán az édesanyját.

Egy-két perccel később a lányom kutyáját is, akinek patakokban ömlenek a könnyei.

56.

Valahogy bekeverednek a nappaliba, leülnek a kisasztal köré. Lauma mellett anya. Vele szemben Jurģis. Jobbról Mancs.

– Meddig maradsz Lettországban? – kérdi Lauma, merőn nézve Jurģist. Hát ezért volt neki ilyen ismerős. Naponta látja ezt az arcot. A tükörben.

– Az… az most már nem érdekes.

Elővesz a telefonját, tárcsáz.

– Čau, Austri.

– Szia, mindkét kezem tele van, gyorsan mondjad! – bömböli a nagydarab ember magyarul.

Jurģis lettül válaszol.

– Gyorsan mondom, Austri. Elvégzek, amit már elkezdődtem, aztán kihagyom az állásomból, nem megyek haza.

– Kāāāāāā?!

– Megtaláltam azt a lányt. És vele egy kicsibbet is. Čau!

Leteszi.

57.

Ülünk. Hallgatunk. Nézzük egymást.

– Otthagyom az állásomat – szólal meg aztán Lauma.

– Tessék?

– Így mondják. Nem kihagyom az állásomból, hanem otthagyom az állásomat.

– Ak, sapratu. Paldies.

– Én is tanítgattam sokat – mosolyog Ausma, aztán felkel, megkerüli az asztalt és megáll előttem. A kezét nyújtja. – Talán most majd ketten együtt taníthatjuk.

– És ő engem magyarul – ragyog fel Lauma, amint mi megfogjuk egymás kezét, felállok és átölelem az édesanyját.

58.

Mancs föláll, kifelé indul, a szemével int Laumának, kimennek mindketten. Becsukják az ajtót, átmennek Lauma szobájába.

– Hagyjuk őket magukra egy kicsit.

Lauma lezökken a székre.

– Mancsocska… föl lehet ezt fogni?

Mancs lassan megcsóválja a fejét.

– Nem tudom. Nem hiszem.

Lauma hirtelen előkapja a telefonját. Mancs közelebb lép, a képernyőre pillant. Netes szótár. Lauma beírja: *tēvs*.

A szótár megmondja: *apa*.

Lauma ajkával formálja a szót kétszer-háromszor, aztán fölpillant.

– Van itt még egy gond, kis Mancs.

– Tőlem nem fogja megtudni senki – feleli Gabija nagyon komolyan.

Lauma meghatottan rámosolyog.

– Köszönöm. Te igazi barátnő vagy.

Mancs elvigyorodik.

– Persze sok csontodba fog kerülni. És labdát is kell dobálnod nekem.

A regényben említett híres emberek, dalok, helyszínek valóban léteznek, az események némelyike valóban megtörtént, de éltem némi írói szabadsággal, hogy mindezeket a történetbe illeszthessem. Helyenként szándékos anakronizmusokat is elkövettem. Bízom benne, hogy szereplőim és olvasóim is megbocsátják.

A könyv címlapján Charlie *fotójának részlete látható Rīga városközpontjáról. A hátsó borítón a festményszerű hatás nélkül is megtekinthető. A kép felső részén a Daugava, mögötte Ķīpsala (Bála-sziget, más magyarázat szerint egy Pēteris Ķīpis nevű emberről nevezték el). Az alsó részen a Tirgoņu iela (Kereskedők utcája) házai láthatók. A kép 2006-ban készült. A lent balra levő csúnya szürke, L alakú házat azóta lebontották, a helyén kis tér van. A kép közepén a Doma laukums (Dóm tér), balról látszik a dóm zöld tetős, barna falú épületének egy része, a torony nem. Fölötte látható a rīgai vár (Rīgas pils) részlete egy vaskos fehér bástyával és hátrébb egy csúcsos, zöld toronnyal. A kép közepén kiemelkedő, jóval nagyobb, hegyes, zöld torony a Jēkabs-templom. A mögötte levő nagy, szögletes toronyház valójában távolabb van, ez egy bank, a Citadele. A Dóm tér jobb oldalán levő világoskék tetős, drapp falú épület a rádió székháza. A kép jobb szélén lent, két rózsaszín falú, kék tetős épület között nyílik az Amatu iela (Mesterségek utcája), ahol Lauma lakik.*

Az írónak sosem szabad bizonytalanságban hagyni olvasóit. Ezért utánajártam egy kérdésnek, ami a regényben nyitva maradt. A válasz: a Rīgai-öbölben nem élnek cápák.

